ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXII — Број 420
Субота, 16 јануар 1960 г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

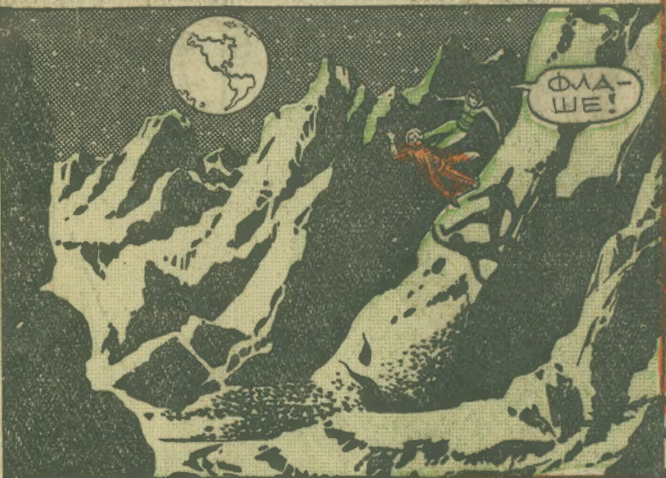

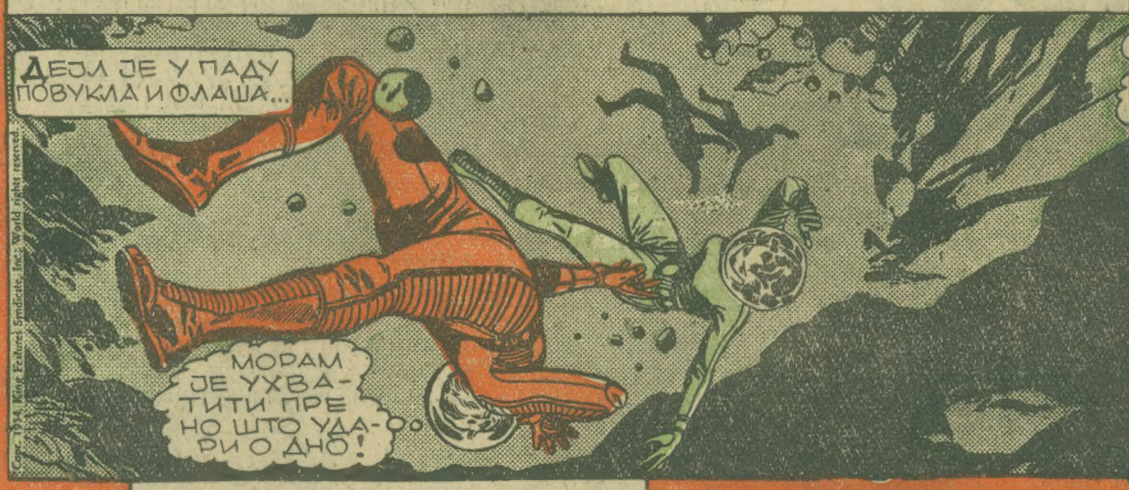

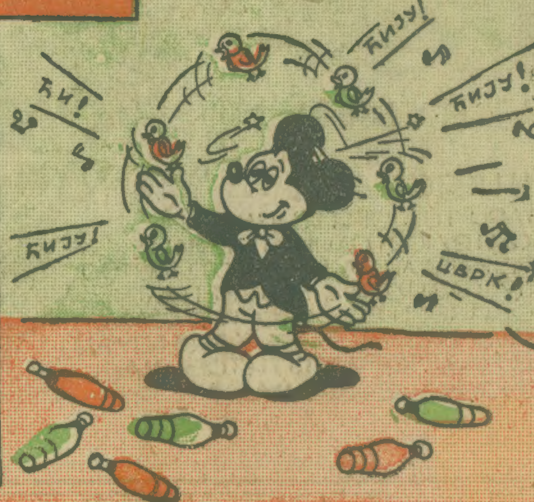

У ОВОМ БРОЈУ:

- МАЈКА
- ИЗГУБЉЕНИ У ЏУНГЛИ

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардак ни на небу ни на земљи Ирска бајка.

Т-30/59

ОН ЈЕ ПРВИ ВИДЕО БРЕГОВЕ НА МЕСЕЦУ

Управо се навршило 350 година од дана када је Галилео Галилеј уперио према небу дурбин који је сам начинио и на своје безмерно чуђење открио на Месецу брегове. Тим открићем настала је нова ера у науци о свемиру која ће се, бесумње, завршити човековим освајањем Месеца.

Ко је заправо изумео дурбин и данас је неизвесно, што је, уосталом, случај и са предисторијом свих великих открића. Зна се, међутим, да је холандски оптичар Ханс Липершу још 1608 године патентирао „инструмент за гледање на даљину". Маја 1609. Галилеј је за време једне шетње по Венецији чуо да је неки човек „измудровао некакав инструмент за приближавање" и да, ако се двоје наочари поставе једне иза других на извесном отстојању, онда као да сеූ дуждева палата примакла посматрачу.

Чим се вратио у Падову, Галилеј је набавио код једног „мајстора за наочаре" различита сочива и поручио да му се изради једна оловна цев. На један њен крај ставио је једно удубљење, а на други једно испупчено сочиво. Кад је свој дурбин, који је повећавао 33 пута, управио у небески свод, задрхтао је као да га је спопала грозница: на Месецу су се видели брегови и кратери, из тамног свода су израниле безбројне светлуцаве звезде које људско око дотад никад није видело...

Астрономија је ушла у нову еру.

ГОДИНА МЛАДИХ ПРИРОДЊАКА

МРАВИ НИСУ ТАКО...

С времена на време понеком научнику се "прохте" да у великој и добро уређеној "радњи с порцеланом" науке разбије и уништи неку стварчицу... Овог пута настрадали су мрави, боље речено њихов добар глас. За сваког од нас мрави су оличење марљивости, штедљивости, бриге за кућу и друштвене дисциплине. Једна од првих басни које смо чули у школи приказује нам мрава као пример вредноће и озбиљности насупрот лакомисленом и нерадном цврчку. У свету мрава све је најбоље: они стрпљиво и вешто подижу своје мравињаке, ратници бде над безбедношћу заједнице, радници скупљају храну и негују подмладак и тако даље.

Наједном, француски биолог Етијен Рабо изјављује да су то све само бајке за малу децу, да у стварности мравље друштво није нимало идеална породица у којој сваки члан савесно испуњава своју дужност. Наиме, ако се један мравињак не испитује као заједница, већ се посматрају јединке, међу њима ће се наћи на забушанте и лењивце, који се, док други раде, извлаче од посла и скитају по околини.

С мало стрпљења неће нам бити тешко да откријемо те појединце који се клоне рада. Они се крећу ван трага који су за собом оставиле неуморне радилице, не трче тамо-амо да би пронашли храну и одвукли је у мравињак, већ се у њега после својих усамљених лутања враћају "празних руку". Ако успут сретну неку од својих запослених "сестара" која се узалудно труди да савлада свој исувише тежак терет, наш лезилебовић неће јој притећи у помоћ него ће се правити као да је није ни приметио и наставиће своју шетњу без имало гриже савести.

Поред лењиваца међу мравима можемо наћи и друге с још већим пороком: пијанице и хроничне алкохоличаре праве отпаднике од друштва. Њихове крчме и барови су лисне ваши и други инсекти који излучују неки сладак сок. Сви мрави то цене због хранљивости, али понеки и зато што опојно делује. При стрпљивом посматрању једне мравље заједнице неминовно ћемо уочити појединце, који, слично усамљеним пијаницама, не могу да се отргну од слатког нектара. Они губе сваки појам о времену и месту, тако да их ноћ затиче мртве пијане. Тада више не могу да нађу пут до мравињака, лутају сами по мраку и обично настрадају.

Трећи порок који је француски биолог открио код појединих мрава је грамзивост. Поједини чланови су толико грамзиви да у заједнички дом не доносе само храну, већ и потпуно непотребне предмете који ометају одржавање реда и чистоће. Поред семења и делова биљака, они са истом страшћу довлаче крупнија зрна песка, гранчице, парчиће разбијеног стакла, једном речи све на што наиђу и што могу да понесу. Да није вредних радилица-чистуница, они би веома брзо начинили од мравињака складиште непотребних предмета.

Међутим, било би погрешно кад бисмо све мраве ценили према оваквим појединцима. То су само занимљиви изузеци. Јер, природа је мраве створила за живот у заједници.

СРАМНИ СТУБ ЗА ЛЕЊИВЦЕ

Некада су у Финској постојали срамни стубови за лење ђаке. Како су села и поједина сеоска имања раштркана, опште обавезно посећивање основне школе могло је бити заведено тек 1921 године. Упркос томе у Финској није било неписмених, јер се сматрало за највећу срамоту ако неко не зна да чита и пише. Поред тога, нико није могао да ступи у брак ако је био неписмен. У многим селима, обично испред сеоске цркве, налазио се срамни стуб за који су везивали ђаке који нису редовно долазили на часове, као и оне који су били лењи у учењу. Ретко се налазио ученик који би ризиковао да буде изложен порузи читавог села.

НАЈВЕЋА ПУСТИЊА

Сахара је највећа пустиња на свету. Простире се у дужину 4800 километара — од Атлантског Океана до Црвеног Мора. Ни на једном месту Сахара није ужа од 1600 километара а на осамнаестом степену она је чак широка 5700 километара.

RIPLEY'S

Веровали или не!

ЗАМАК ДРАМЕРЛИНГ у Шкотској саградио је први војвода од Квинсберија утрошивши на то 10 година живота и читаво богатство. Кад је замак био готов војвода га је наједном толико омрзао да је у њему преспавао само једну ноћ.

ДОКТОР ЏЕМС МЈУЕТ (1656–1776) из Ленгхолма (Шкотска) бавио се хирургијом све до своје смрти — пуних 95 година. Умро је у 120 год. живота.

СЕВЕРНОАМЕРИЧКИ СКОЧИМИШ није миш већ врста веверице која може да уопште не пије воду јер њени органи за варење скроб из семења претварају у воду.

НАЈНЕОБИЧНИЈИ НАПАД У ИСТОРИЈИ! Стари Тевтони и Цимбри који су 102 године пре наше ере напали на Римско царство спуштали су се низ снегом покривен Бренерски превој, висок 1230 метара, клизајући се на својим штитовима као на санкама.

БОКОР ГЕОРГИНЕ висок 3 метра одгајио је Клод Хал из Буена Парка (Калифорнија)

ВЕШАЛА КОЈА СУ УЧИНИЛА ДА ЉУДИ ДУЖЕ ЖИВЕ. Кад је краљ Џемс I подигао ова вешала у Мелтон Роуу, у Енглеској, одмах је нестало смртне заваде између породице Тирит и војводе од Ратленда — и на њима нико није био обешен за следећих 350 година.

О свему понешто

У ЗЕМЉИ ВУЛКАНА

Камчатско-курилску област називају понекад „земљом вулкана“ И то је потпуно оправдано, јер се тамо налази 67 активних вулкана, тојест готово једна деветина свих активних вулкана на свету. Многи од њих имају огромну еруптивну снагу. Тако је, например, мали вулкан Безимена приликом избацивања лаве пре три године имао снагу равну енергији коју би за

три године дало 300 најјачих хидроелектричних централа.

Већ четврт века у овој области раде научни сарадници Академије наука СССР. Они проучавају типове ерупција камчатско-курилских вулкана и могућност практичног искоришћавања продуката вулканизма, између осталог многих минерала и материјала за грађење. Совјетски научници проучавали су закономерности нагомилавања метала у термалним водама које се сливају низ вулканске падине. Израчунато је, например, да воде које теку са западне стране вулкана Ебеко и образују речицу Јурева односе у Охотско Море у току једног дана и ноћи готово 35 тона гвожђа и више од 65 тона алуминијума, наравно у раствореном стању.

НА ДУБИНИ ОД 600 МЕТАРА

Претставите себи радио-лампу увеличану за сто пута и спуштену у море на дубину од 600 метара. У њој се удобно сместио човек који кроз илуминатор посматра дубоководне рибе. На горњем делу „лампе“ налази се причвршћен рефлектор који баца јак сноп светлости на животињски и биљни свет морског дна.

Тако ће изгледати хидростат који су пројектовали сарадници лењинградског института „Хипрорибфлот“. Челично тело хидростата моћи ће да издржи

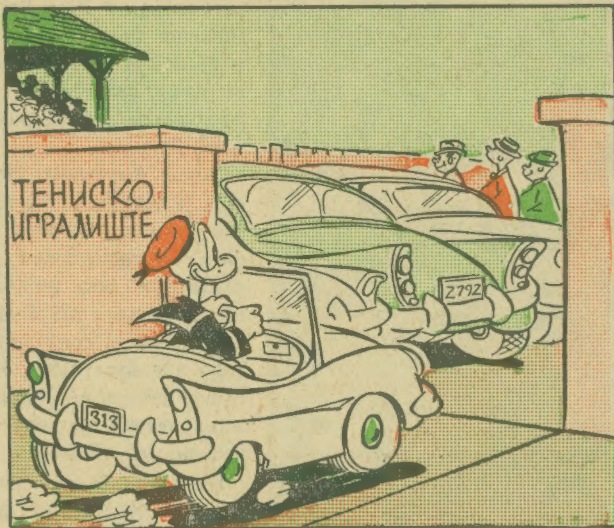

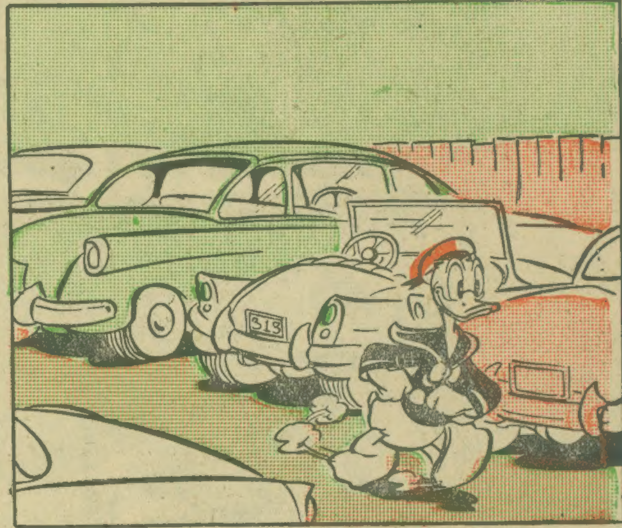
огроман притисак воде а дебљина специјалног стакла илуминатора износи 65 милиметара. Захваљујући томе овај хидростат моћи ће да се спусти два пута дубље него што се например постиже са италијанским, а три пута више него на јапанским.

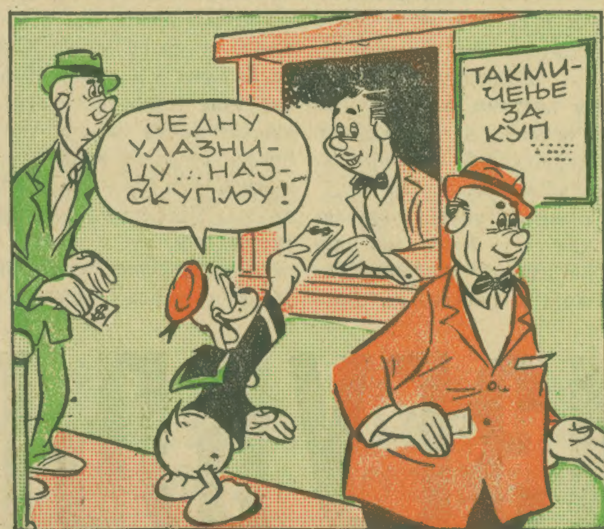
Треба додати да ће нови хидростат бити опремљен најсавременијим апаратима за испитивање морске воде, специјалним кино и фотокамерама, а такође и нарочитим системом управљања како у нормалним случајевима, тако и у случајевима мањег и већег квара.

Нова подводна лабораторија биће од велике помоћи ихтиолозима у њиховом проучавању царства риба.

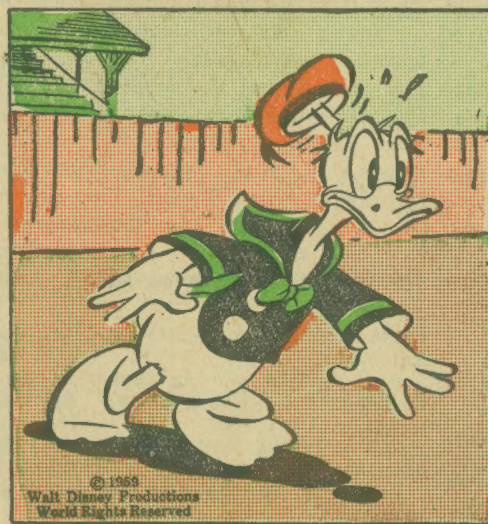

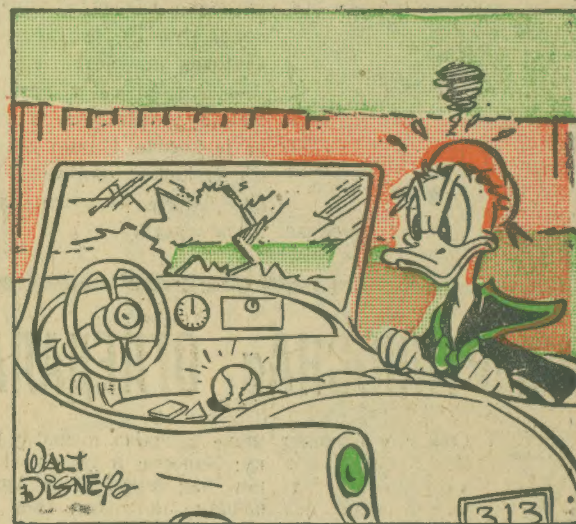

»ЗВЕЗДАНА КИША«

Десетог октобра 1959 године Земља је пресекла орбиту комете Ђакобини-Цинера и прошла кроз најгушћи део метеорског потока Драконид.

Поток Драконид настао је као последица постепеног распадања комете; њега чини огроман рој метеорских честица, а у пречнику има око милион километара. Креће се око Сунца по једној елипси која није много удаљена од орбите планете. Период обртања Драконида износи 6,5 година, а брзина његовог кретања у односу на Земљу, при сусрету с њом, је 23 километра у секунду.

Кад наша планета пресеца овај поток, много његове ситне честице доспевају у њену атмосферу и сагоревају уз блиставо сијање. Сваког минута на небеском своду појављује се тада неколико стотина метеорских тела различите блиставости, што ствара утисак „звездане кише“.

С обзиром да је ова појава веома ретка — „метеорска киша“ може се видети свега једном у тринаест година — астрономи су се брижљиво припремали да је посматрају.

Проучавање метеорских потока има велики значај за испитивање процеса који се одвијају у горњим слојевима атмосфере као и за одређивање метеорске опасности за будућа човекова путовања у космос.

НАЈРЕЂЕ, НАЈСКУПЉЕ...

О томе како су настале прве наочари и ко их је носио постоје многа нагађања. Неки мисле да је прве наочари сличне данашњим пронашао калуђер Роџер Бекон када је 1276 године, случајно открио особину стакла нарочитог облика да увеличава предмет који се посматра. Отада је Бекон редовно носио наочари.

Стари записи садрже податке о томе да су наочари у Европи биле познате још 1150 године, а кинеске хронике веле да су се у тој древној земљи оне носиле још пре наше ере. Већина научника се слаже да наочари нису могле постојати раније од хиљаду година пре наше ере јер су тада Феничани тек открили стакло.

Као што постоје љубитељи старих кишобрана или штапова, постоје и људи који страсно скупљају наочари из древног доба, или које су носили чувени људи. Познати париски колекционар Марли из предграђа Сент Оноре чува наочари које су носили Балзак, Жорж Сандова и Сара Бернар. Један амерички колекционар је власник наочара којима су се служили Бенџамен Франклин и Киплинг, а један Немац чува Шубертове наочари као ретку драгоценост.

У једној радионици за производњу наочара у улици Шосе д'Антен у Паризу направљене су недавно за жену једног богатог париског издавача најскупље наочари на свету. Украшене су дијамантима и плаћене 1,100.000 динара.

ИЗГУБЉЕНИ...

ДА ЛИ СУ ЧЛАНОВИ ВЕЛИКЕ ФРАНЦУСКЕ НАУЧНЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ КОЈА ЈЕ ИСПИТИВАЛА ЦЕНТРАЛНЕ ДЕЛОВЕ НОВЕ ГВИНЕЈЕ ГДЕ НИКАДА НИЈЕ КРОЧИЛА ЉУДСКА НОГА ЈОШ У ЖИВОТУ? — БОРБА С КРОКОДИЛИМА И ЏИНОВСКИМ БОАМА. — ДРАМА У ВОДОПАДУ — ОДБЕГЛИ НОСАЧИ ВРАЋАЈУ СЕ И ИСЦРПЕНИ УМИРУ НА ДОМАКУ НАЈИСТУРЕНИЈИХ ХОЛАНДСКИХ ПРЕТСТРАЖА.

С ЛЕВА НА ДЕСНО: ЕРВЕ Д МЕГРЕ, ТОНИ СОЛНИЈЕ, ЖИЛБЕР САРТР ЖЕРАР ДЕЛОАЈЕ, ЖАН ВОРД-ПАЖ И ПЈЕР-ДОМИНИК ГАСО, ШЕФ ЕКСПЕДИЦИЈЕ

БЕЛЕ ТАЧКЕ НА КАРТИ ПРЕТСТАВЉАЈУ ЈОШ НЕПОЗНАТЕ ОБЛАСТИ. ЗНАК Х ОЗНАЧАВА МЕСТО ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ ИСТРАЖИВАЧИ

Пре неколико дана станица „Радио Холандија" на северној обали Нове Гвинеје, примила је после дугих недеља ћутања из срца прашуме очајничке позиве: „С.О.С!" Гласноговорници су брујали:

— Француска експедиција зове Холандију... Француска експедиција зове... Овде Пјер Доминик Гасо... Овде Пјер..., Чујете ли ме?...

У станици је нада заменила вишенедељну забринутост. Можда је све добро. Нажалост, претпоставка о прекиду радиовезе услед квара није била оправдана. Експедиција се очигледно налази у критичном положају. То је сведочио и наставак поруке:

— Вртимо се у круг. Епидемија дизентерије десетковала је носаче. Имамо хране само за још четири дана. Хитно нам баците из авиона лекове и конзерве!...

Више од 20.000 километара далеко од места где се ово догађа, у великом здању на Шан Зелизе, филмски продуцент Марк Буро уз помоћ француске армије и власти најхитније припрема експедицију која треба да покуша немогуће: у срцу најдивљијих крајева на свету да пронађе и спасе изгубљене чланове француске експедиције: Пјер Доминик Гасоа, Жерар Делоаја, Тони Солмијеа, Ерве де Мегреа, Жилбера Сартра и Жан Борд-Пажа. Прошлог лета су они кренули у последње неиспитане крајеве наше планете да упознају људождере и непозната племена Гвинеје.

Поред Амазоније, Нова Гвинеја је једини кутак на земљи где још постоје области у које нога цивилизованог човека двадесетог века није крочила. На територији тих белих мрља скривених у срцу острва готово два пута већег од Француске, авиони су у току истражних летова приметили много непознатих дивљака.

Из прича француских мисионара и залуталих јапанских и британских војника отприлике се наслућује да је реч о најпримитивнијим племенима: ките се исушеним рукама и бутним костима, стављају око врата огрлице од пршљенова, ките своје колибе непријатељским лобањама...

Чланови француске експедиције све су то знали, али упозорења једног британског пилота који је побегао из цивилизације да би као пустињак живео на граници „Ничије земље", као и холандских власти нису помогла. Холандска војска је после неколико дана послала експедицији у помоћ једну наоружану десетину војника али се они нису могли пробити даље од колибе британског пилота. Последње вести о истраживачима донели су одбегли носачи баш са тог места, са границе између цивилизованог света и незнане прашумске дивљине.

Напредовање истраживача је било страховито споро, али су они били упорни. Реке су биле препуне крокодила још не навикнутих да се плаше човека. Без страха су они прилазили премореним људима и покушавали да својим тестерастим зубима захвате њихове ноге. Паклено пушкарање као на правом ратишту учинило је да вода постане црвена од крви и препуна крокодилских лешина. Џиновске прашумске птице преплашене пуцњавом, узлетале су уз паклено кликтање и губиле се у крошњама дрвећа.

Огромне змије боа претстављале су другу опасност. Једна се зачас у пролазу обавила око тела једног носача и покушала да га задави. Остали носачи су је на време напали ножевима и тако спасли свог друга. Прегладнели чланови експедиције су у сласт, као ретку посластицу, појели месо убијеног змијског цара. Само један од њих није могао да прогута залогај а када је ипак покушао повраћао је.

Права напаст је тек чекала експедицију: милиони пијавица које су гмизале по блату и мочварама, падале с лишћа, пуниле ципеле и увлачиле се под раздрљене кошуље уморних људи. Док се једна нога очисти од пијавица на другој се већ нахватало десетак. Носаче је захватила нека врста заједничког лудила — побацали су ствари и отказали послушност. У међувремену су исцрпени и прегладнели људи оболели од дизентерије. Два урођеника су подлегла болести. Није више било довољно лекова и људи су изгубили поверење у беле „шефове", који су и сами почињали да буду нервозни.

Да би недаће биле веће понестало је и хране. Као заинат, дивљачи није било нигде ни од корова. Данима су чланови експедиције јели само змије које су им час угрожавале час спасавале живот. Затим су почели да хватају рајске птице чије разнобојно перје служи урођеницима да праве своје шешире, али чије месо, нажалост, није укусније ни мекше од меса матoрих гаврана.

Једног дана се експедиција нашла пред непрелазним водопадом. Приликом покушаја да савлада бујицу један члан експедиције да би спасао сандук с најдрагоценијим оригиналним филмским тракама који је захватила вода, оклизнуо се и стропоштао низ десет метара висок водопад. Нешто касније нашли су га ужљебљеног између две стене са разбијеном главом и поломљеном руком и бутном кости. Било је потребно више од једног сата вештачког дисања да би га повратили у живот, а онда је добио нервни напад који је трајао целу ноћ.

Тада је готово половина носача отказала послушност. Сви су кренули натраг, према колиби енглеског пилота, али је трећина помрла успут од исцрпљености или настрадала у прашуми. Неколико дана касније једна колона холандских војника прихватила је преживеле на ивици прашуме.

Очајнички позив С.О.С. упућен кроз етар улио је поново нешто оптимизма. Сувоземним путем немогућно је било придружити се експедицији а три покушаја да се дотури помоћ падобранима пропали су због страшних торнада и магле која је владала над планинским подручјем. Хеликоптери не могу летети изнад магле а у њој се изгубе. Нови покушаји спасавања сада су у току.

☆

Површина острва Нове Гвинеје износи 791.500 квадратних километара. После Гренланда, то је друго острво по величини на свету. Од Аустралије је одвојено Торесовим Теснацем који је широк 180 километара. Средње планине достижу висину од 4.788 метара, а дужину од 2.400 километара. Тамо влада топла и влажна клима. Тропске шуме су веома густе и бујне, па је ово острво тешко приступачно. То је онемогућило да се терен Нове Гвинеје боље испита. Број становника износи око 1,700.000, а већином су Папуанци.

»СМРТОНОСНА« ОГЛЕДАЛА

У Одилу у близини Фонт-Ромеа, конструише се једна сунчана пећ чији главни део сачињава једно параболично огледало од 54 метра у пречнику. Висина овог огледала биће 40 метара. Сунчани зраци са њега, према прорачуну, шириће топлоту од око 3.500 степени.

Ова конструкција нас потсећа на немачког инжењера Хермана Нордунга, који је нешто пред Други светски рат проучавао начин како да постави огромна параболична огледала да би могла пренети сунчане зраке до Њујорка и тамо изазвати велике и страшне пожаре.

Разни хроничари су забележили да је Архимед бацајући сунчеве зраке помоћу огромних сочива уништио римске бродове који су опседали Сиракузу. Међутим, ово је Декарт у свом делу „Диоптрик" побио, јер је сматрао да су за такав подухват Архимеду била потребна огледала огромних димензија.

Може се веровати да ово заиста није створено јер најчувенији писци античког доба о томе ништа не говоре.

Ову причу о „Архимедовом чуду" прихватила су само два мање значајна писца у 16 веку: Зонорас и Цезес. Последњи чак тврди да је Архимед начинио приликом свог подухвата једно шестоугаоно огледало и нека друга мања са по 24 угла и поставио их на сразмерним отстојањима а могла су да се покрећу помоћу шарки и металних резова.

Да ли је све ово био довољан потстрек Бифону да он изведе свој опит, о томе се ништа не зна. Оно што је извесно то је да је чувени природњак направио 168 малих огледала широких 6, а дугих 8 палаца. И, пошто их је окренуо ка истој тачки, успео је да запали предмете удаљене чак и 200 метара. Покрећући та огледала Бифон је открио и принцип дотле непознат: да деловање сунчаних зракова расте у директној сразмери са пречником основице. Доказао је још да се умножавањем огледала може створити бескрајна линија сагоревања, па према томе и изазвати пожар на великом растојању.

Мајкино дете...

Познатом диригенту Стоковском на пријему у једном њујоршком друштву, домаћица је претставила своју кћер која је после пред њим отсвирала један валцер.

— Ваша кћи као да свира по прописима библије, — приметио је Стоковски.

Сва усхићена мајка је узвикнула:

— Хоћете да кажете да има талента?

— Уствари, — покушао је диригент да објасни, — њена лева рука не зна шта ради десна.

ЈЕЗЕРО КОЈЕ СЕ ШЕТА

Године 1876, један руски географ је открио у пустињи Такла-Макан, у Западној Кини, велико језеро опкољено сланицама и пешчаним дунама. Језеро се зове Лобнор и занимљиво је по томе што је обалска вода слана а уколико се одмиче према средини слатка.

Научник је рад о открићу штампао а „слано и слатко језеро" је географски сместио на југу пустиње Такла-Макан. После дужег времена започела је полемика руских и кинеских географа који су језеро сместили на североисток ове пустиње.

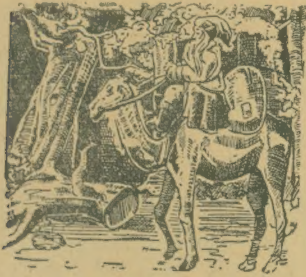
Уствари, сви имају право, јер се језеро „шета" и са местом мења му се и сланоћа. Водом га снабдевају две реке: Памир и Тијан-Шан, које су сезонске и не настају извирањем већ топљењем планинских глечера. Услед тога, сваке године се стварају нова речна корита. Језеро Лобнор из 1876 године потпуно је ишчезло 1923. потом се створило тамо где су га забележили кинески картографи. Године 1930, оно је у дужини имало сто, у ширини 50 километара, а у дубини пет метара. Године 1955 од њега је остао само дебели слој соли, а кад и где ће се идући пут појавити, то нико не зна.

ПРАТИОЦИ ПРЕНОСЕ НАМИРНИЦЕ И МАТЕРИЈАЛ КРОЗ НЕИСПИТАНЕ ПРЕДЕЛЕ

ДЕДА МРАЗ НА КАМИЛИ

У Аустралији Деда Мраз долази да би деци донео поклоне — на камили. Пошто је тамо, иако је крај децембра, прекодан врућина, он се појављује с првим сумраком.

Тамнопута деца аустралиских домородаца данима му се унапред радују јер знају да су његове бисаге пуне изненађења.

☆

У Абисинији се Деда Мраз зове "деда Бени-Бени". Овај афрички разносач поклона долази, како деца верују право

из облака. Своје дарове доноси им у великој мешини која личи на гајде и пре но што их подели, деда Бени-Бени, и поред велике врућине, мора деци да одигра и једну игру трбухом.

☆

У Мексику деца не виде Деда Мраза. Своје поклоне он оставља у "пинати" великом глиненом суду који се за ту

прилику обеси о довратак. Деци се потом завежу очи, а у руку им се да штап којим они треба да нађу "пинату" и да је разбију, тако да им се дарови, као киша, сруче на главу.

☆

У Енглеској деца стављају писма пуна жеља у камин, наравно пошто се ватра у њему угаси. Одмах затим на ивицу

постеље ставља се чарапа, обично највећа, и тада... Кад падне ноћ наићи ће Деда Мраз са својим санкама у које су упрегнути ирваси. Санке нечујно клизе преко кровова, а Деда Мраз се зауставља на сваком крову да би деци кроз оџак спустио поклоне.

Писма Деда Мразу

Француска пошта као и друге уосталом свакодневно прима од 15.000 до 20.000 писама без адресе или са непотпуним подацима. Нарочита служба од 51 службеника их отвара и прегледа а затим враћа њиховом пошиљаоцу или баца ако се он не може да утврди. Постоји само једна врста неисправних писама која се не враћају већ се сваке године гомилају на столу једног од највиших службеника француске поште у улици Лувр у Паризу. То су она на којима је несигурном дечјом ручицом написано "Деда Мразу".

Писма су испуњена најдрагоценијим изливима дечје маште и поезије, ишарана најживописнијим цртежима. Годинама је француска пошта мучила муку — шта да ради с таквим писмима. У њима су најтајније и најстрасније жеље дечака и девојчица који од доброг Деда Мраза траже почев од електричне железнице и механичког аутомобила до лутке која преврће очима и каже "тата, мама". Вратити писмо малим пошиљаоцима било би сурово јер би се распршиле њихове детиње наде. Неки би можда добили и прекор од родитеља, а задовољити све жеље исто је тако немогућно.

Деци која су написала најлепша и најпотреснија писма слати су поклони али су их увређени родитељи враћали уз жучне протесте органима поште. То је уосталом повреда начела тајности поштанске службе које је у Француској на снази још од доба Луја XI. Најзад је одлучено да један од највиших и најодговорнијих службеника прегледа сва писма и сваке године задовољи жељу само једног детета.

Ове године је француска пошта изашла у сусрет једном дечаку који је упутио "Деда Мразу" ове редове:

"Драги Деда Мразе, пишем ти кришом јер је мама забранила да тражимо било шта и молимо било кога. Али ти ниси исто што и остали и ти ћеш ме разумети...

Прошле године ми ништа ниси послао мада сам био добар а нисам крив што нисам могао ићи у школу. Моје ципеле су биле поцепане. Можда си све поклоне оставио код малог Лулуа који већ има много играчака. Нажалост, он неће ниједну чак ни да ми позајми, акамоли да ми да.

Ове године код нас све иде наопако. Мама је већ месец дана незапослена а моја сестра Регина не може да устане јер јој је нога тешко оболела.

Ја сам од тебе тражио један тротинет али то није хитно. Сада ти пишем због Регине и молио бих те да услишиш њену жељу: она би хтела само једну лутку.

Драги мој Дедице, ми никад нисмо имали тату а моја мала сестра је несрећна. Преклињем те, не заборави нас".

Затим су у писму следила обећања о послушности и добром владању.

Тако су за Нову годину мали Жак и Регина Б. који станују у једној од најзабаченијих улица предграђа Белвила добили тротинет и лутку која уме да спава и говори. Када се њихова мама вратила кући затекла их је како блистају од среће. Веровала је да је посреди грешка па је дохватила кутију у намери да је врати пошиљаоцу Али на кутији је писало само: "Шаље Деда Мраз".

Деца у Француској која су тек пошла у школу и једва умеју да пишу довијају се на разне начине да би њихово писмо с новогодишњом жељом стигло Деда Мразу. Од пет писама четири сигурно немају прописну поштанску марку. Један дечак који није имао пара да је купи нацртао је у десном углу њену праву слику и прилику и дрхтавом руком означио чак и чипкасту ивицу. Други је већ поништену марку добро опрао и залепио. Трећи је причврстио вињету која служи као рекламни знак неког лековитог чаја. Сва ова писма су захваљујући једном интерном обавештењу поштарима ипак стигла у улицу Лувр где се, сврстана у нарочите ормане, брижљиво чувају.

У тим писмима могу се наћи разноврсне дечје жеље. Једна девојчица је тражила кухињу с посуђем за своју лутку али није заборавила ни остале своје укућане: "Молим те за Јојо мали клавир и виолину, али немој послати трубу као прошле године, јер ствара сувише буке тако да нас све после боле уши. За тату пошаљи вентузе јер је он непрестано прозебао а за маму машину за прање".

Један дечак је обећао Деда Мразу да неће никад бити зао ако му пошаље шлем и пушку. Други је предложио поштену трговину: "Ове године ћеш ми послати електричну железницу с локомотивом и тендером а идуће године вагоне. Тако ћу ти засад уштедети новац".

Деца дају и савете: "Ако сви поклони не могу да се сместе у моје ципеле, — пише један дечак, — ништа не мари оставли их поред њих". Мало је које дете себично. Свако се готово сети и оних који их окружују и тражи — лулу за тату или "плави мантил" за маму какав се може наћи у "суседном магацину".

Машта нема краја када треба означити адресу Деда Мраза. Већина једноставно напишу "на небу", нека — "у облацима" или чак "у свемиру". Има их који шаљу пошту авионом, други су још савременији па назначе "ракетом" трећа Спутником или радаром, а један је чак одредио — Луником III.

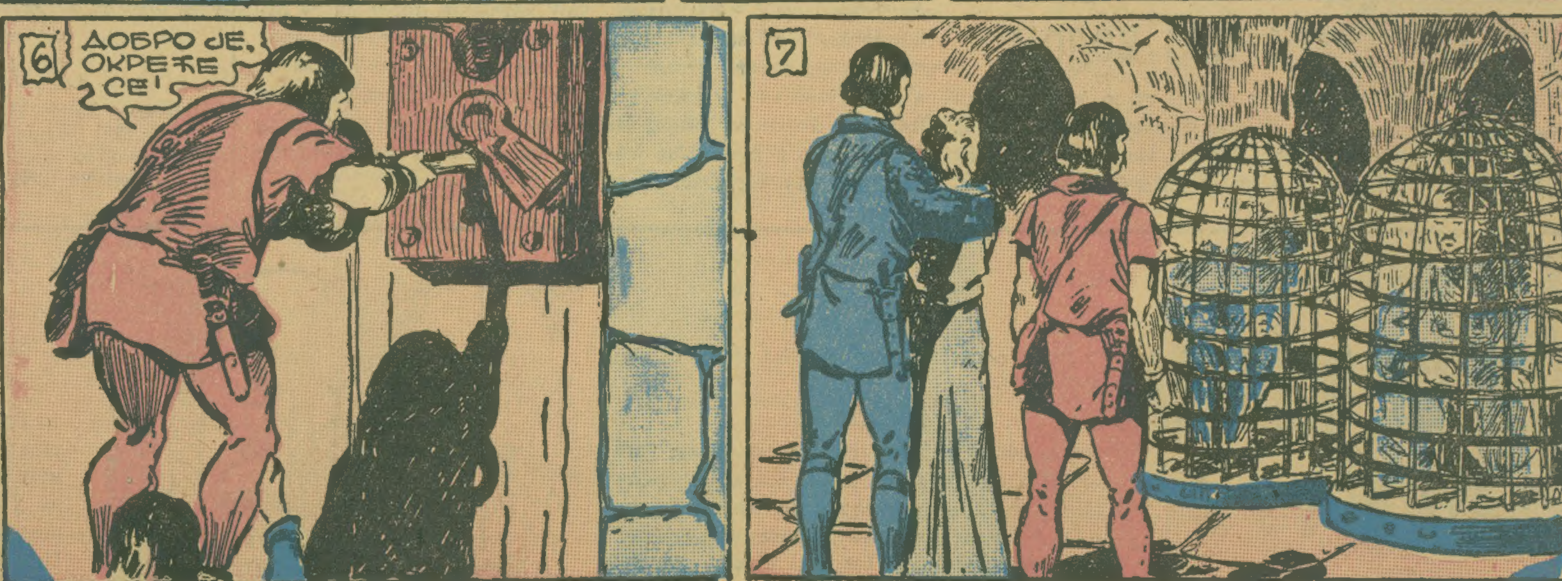
ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

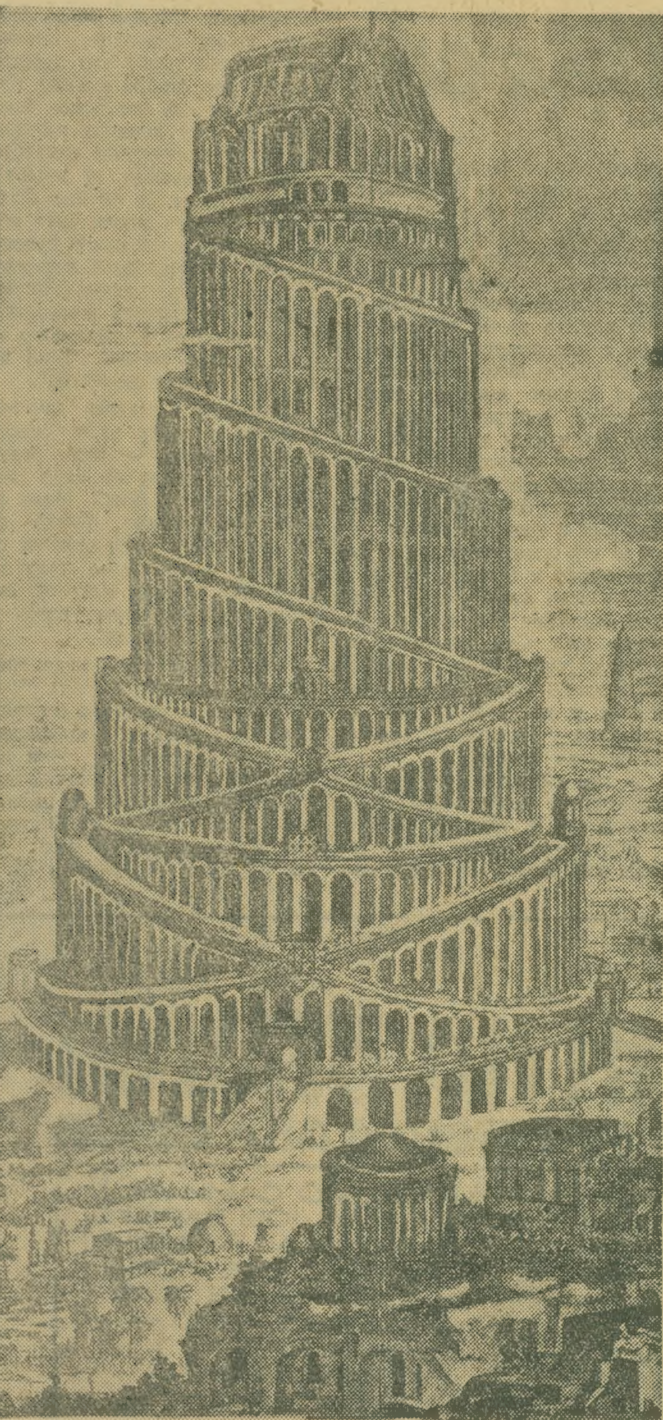

ДВЕ „КУЛЕ"

Вавилонска кула највеличанственија грађевина античког доба. »Пруденшел билдинг« најмодернија савремена грађевина

Када је свемоћни персиски владар Кир 29 октобра 539 године пре наше ере заузео Вавилон, занемео је од усхићења. Чак и Херодот који је видео град читавих сто година касније већ у оштећеном стању писао је задивљен: „Град је тако величанствен да не познајем ништа друго што би могло да се упореди с њим". Захваљујући археологу Колдевеју који је извршио ископавање рушевина, данас знамо да све ово дивљење није било претерано. Вавилон је највећи град који је икада подигла људска рука. Циновски двоструки зид дуг 90 километара којим је сав био опасан достизао је висину од готово десет метара, био широк 24 метра и украшен разнобојном керамиком. На његовом коловозу могле су да се мимоиђу две квадриге а безбедност града штитило је 360 кула с војницима.

У самом граду се налазила највеличанственија грађевина античког доба, Вавилонска кула. Колдевеј је пронашао темеље циновске куле која је према предању била начињена од опеке и битумена и „додиривала небеса". Кула се налазила недалеко од Еуфрата и личила уствари на осам кула које су надвишавале једна другу. Наравно, није додиривала небо али је била висока преко сто метара. За њену изградњу је употребљено 85 милиона комада опека од плавог емајла. На врху се налазио храм врховног бога Мардука са његовим кипом од сувога злата који је био тежак 24 тоне.

Кир је успео да продре у неосвојив град само захваљујући унутрашњим трзавицама и сукобима. Заузимање је извршено на начин јединствен у целој историји ратовања и освајања античког доба. Није било никакве пљачке нити убијања. На једном ваљку од печене земље нађен је текст исписан клинастим писмом у коме Кир лично описује призоре при освајању града. То је истовремено прва позната репортажа у историји.

„Када сам ушао у Вавилон, вели Кир, врховни господар Вавилона Мардук отворио ми је срца грађана јер сам био одлучио да му се сваког дана обраћам молитвама. Моје многобројне трупе су се мирно шетале улицама... Ослободио сам грађане од јарма ропства које им није доличило. Побољшао сам њихове животне услове и ублажио њихову тугу".

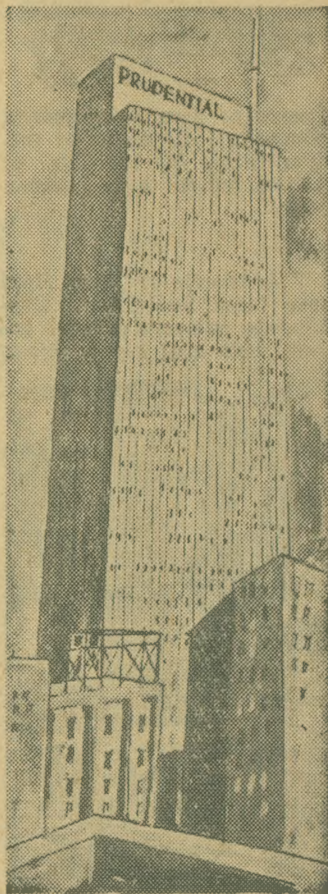
Кир завршава сасвим нескромно, достојно свемоћног деспота тадашњег света:

„Ја сам Кир, господар Васионе, велики, моћни краљ Вавилона, Сумера и Акада, господар четири светска континента!"

Одмах по уласку у град Кир се успео степеницама Вавилонске куле до самог врха и кодногу бога Мардука припалио тамјан. Затим је наставио чувеним Набукодоносоровим путом оивиченим киповима лавова који су се пресијавали разним бојама. Краљ Персијанаца је затим отишао да се диви учености вавилонских астронома који су знали не само да најтачније мере тежину и дужину већ и да претсказују будућност. Усхићен вавилонском културом он је прихватио многе навике и тековине од којих се једна и до данас одржале — подела дана на 24 сата.

Многи сматрају персиског краља Кира за првог просвећеног владара у историји. Он је исправио историску неправду коју су починили ранији господари Вавилоне и дозволио да се расељени Јевреји врате у своју домовину. Тако је 537 године пре наше ере према Јерусалиму који се налази 1.300 километара западно од Вавилоне кренула бескрајна поворка од 42.360 Јевреја, 7.337 њихових слугу, 200 певача и певачица, 736 коња, 245 мазги и 435 камила.

ГРАЂЕВИНА: 183 МЕТРА, 41 СПРАТ, 30 ДИЗАЛИЦА

Сматра се да је најмодернија грађевина на свету „Пруденшел билдинг" која је висока 183 метра. По архитектури претставља последњу реч америчког грађевинарства и зато се каже да је у „стилу ОУН". Темељи зграде почивају на „полици Нијагаре", што значи на истом стеновитом слоју по коме тече и велика река. Дизалице, које воде на горње спратове, најбрже су на свету, јер се крећу до 25 км на сат. У згради има 30 дизалица, 27 за путнике и три за робу. Покретне степенице служе за четири подземна и два надземна спрата.

„Пруденшел билдингу" припада још један светски рекорд: унутра се налази највећа гаража за приватне аутомобиле, прима 350 кола. Са последњег спрата грађевине пружа се поглед на изванредно лепо језеро Мичиген и на четири америчке државе: Индијану, Илиноис, Мичиген и Висконсин. Панорама се указује посетиоцу под углом као из авиона.

Додајмо овом приликом занимљиву чињеницу о пореклу имена државе Висконсин. Она је тако названа према француском изразу „вуи кузен" („Да, брате од стрица"), који је некад био много у употреби међу првим колонистима Французима. После извесног времена израз је преиначен у „Вуис кузен" и најзад у Висконсин како га је званично прокламовала и америчка федерација. Има и других америчких држава чија имена потсећају на некадашње присуство француских колониста. Такве су државе Меис и Мериленд. „Мери-ленд", Маријина земља добила је име по Андријети Марији Француске. Мичиген је међутим, добила име по индијанском „Мичигама", што значи велико језеро, а Мисисипи се зове по индијанском „Мичи-сепе" — велика река.

ЛАВИЋ ПРЕД ВРАТИМА

Једна домаћица из Кумхаузена, у Немачкој, готово се онесвестила кад се ових дана на њеним вратима појавио разносач робе с једним већ поодраслим лавићем под мишком. Упорно је тврдио да је лавић поручен и плаћен и да он мора да га донесе на ту адресу. Ко зна докле би се преплашена домаћица објашњавала с њим да се није појавио њен деветнаестогодишњи син Герхард и изјавио да лав припада њему. Збуњено је објаснио својим родитељима да је од детињства желео да има лава, да је годинама штедео за њега и да га је недавно купио, не говорећи им ништа од својој намери, преко огласа у новинама. Стављени тако пред свршен чин, родитељи су пристали да само привремено пруже уточиште у својој кући четворомесечном лавићу који се одазива на име Принц.

ТРИ И ПО ДАНА ПОД ВОДОМ

Осамдесет и пет часова и пет минута остао је под водом двадесетпетогодишњи студент Роберт Ингола из Вестоберија, у Америци. За време овог свог подвига Ингола је имао на себи гњурачко одело, а јео је и спавао на дубини од 3 метра.

БИОСКОП У ЏЕПУ

Још много пре но што је филм био пронађен, људи су се забављали игром која би се данас могла назвати „биоскоп у џепу". То је уствари био низ слика које посматране брзо једна за другом дају илузију неког кратког збивања или покрета. Свака од тих слика налазила се на посебној страници неке свешчице. Кад се палцем брзо прелази преко спољашње ивице страница, тако да сличице брзо пролећу испред очију, добија се утисак покрета. Такве „филмове" људи су носили у џепу да би их, забаве ради, показивали својим пријатељима или да се с њима трампе. Поред „филмова" који су приказивали какав свакидашњи догађај у кући или на улици — домаћица испушта из руку чинију са супом, пролазник се на улици спотиче о камен — било је и других: „Гете и Шилер се куглају", или „Фридрих Велики испушта на под своју бурмутицу".

НОВО ТУМАЧЕЊЕ

Океанографи су приликом испитивања морског дна Пацифика нашли у својим сондама велике количине стакленог пепела помешаног са муљем. Показало се да таквих наслага има на подручју од 500.000 морских миља а да је његова старост отприлике 100.000 година. Океанографи су затим пронашли трагове истог пепела и на дну Атлантског и Индиског Океана и Карипског Мора. На основу овога дошло се до једне крупне претпоставке: да се пре 100.000 година на земљи одиграла катастрофа огромних размера. Сматра се да је или дошло до судара Земље са неком кометом, или су избиле одједном ерупције из свих вулкана на Земљи. У сваком случају научници мисле да су открили повод за ледено доба од пре 100.000 година када су у атмосфери кружили огромни облаци пепела и спречавали да сунчева светлост и топлота продру до Земље.

ЗБОГ ПОЧАСНИХ ПЛОТУНА

Дубоке пукотине у зидовима замка Кронберг — Хамлетовог дворца у Хелзингеру — узбудиле су данску јавност. Испитивањем је утврђено да су ово оштећење проузроковали почасни плотуни из старинских топова. Због тога ће свакако бити прекинута вековна традиција да се приликом проласка краља или неког члана његове породице испаљује 27 почасних плотуна.

БУФАЛО БИЛ И БИВОЛИ

Није тачно да Буфало Бил није убијао биволе него само прогонио оне који су их убијали. Чувени пионир америчког Запада Вилијам Коди, звани Буфало Бил, за 18 месеци је испоручио једној железничкој компанији, чији је снабдевач месом био — 4.862 буфала. Такође је познато да је он за осам часова лова убио 69 бивола и добио за то опкладу од 500 долара.

ПРЕВАЗИШАО ВЕЋЕ

Пре 70 година вођен је рат у унутрашњости Јужне Америке, по фаталности за једну земљу свакако већи од свих светских ратова. Амбициозни и окрутни диктатор Парагваја Лопез, водио је пуних пет година беспоштедни рат против Аргентине, Уругваја и Бразилије. Мобилисани су сви мушкарци способни да носе оружје, а стварани су и батаљони младића од 12 до 15 година док су жене служиле као носачи. Када се 1870 године рат завршио Лопезовом смрћу, само једна петина од 1,300.000 предратног становништва остала је у животу. Биле су то већином жене с децом. Више од пола века било је потребно да Парагвај дође к себи.

НАЈДУЖИ СКОК

Финац Тауро Луиро, постигао је у Оберсдорфу, у Немачкој, 1951 године досад најдужи скок на скијама — 150 метара, али он званично није признат. Скок Немца Сеп Велера дуг 105 метара, 1949 године, био је званично регистрован.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

БОГОМ ДАНИ

Један од најстаријих градова света, главни град Ирака

БАГДАД

у преводу са средњеперсиског значи: бага — бог и дад — дани, дакле, Багдад — Богом дани град. У овом граду живе Арапи, Турци, Јевреји, Курди, Сиријци, Јермени, Персијанци. Град лежи на реци Тигрису и има око 700 хиљада становника. Од индустриских предузећа најважнија су текстилна.

ТРУЛО ДРВО

Мала држава у Централној Америци

ГВАТЕМАЛА

(површина 108.809 км. кв. и 3,6 милиона становника) и њена истоимена престоница имају чудна имена: на језику Науха индијанаца „Гоауктимали" значи „труло дрво". Тог дрвета има у обиљу у околини града Антигуе. Можда је логичније било да се ова земља назове Област вулкана, јер у њој постоји 6 активних вулкана и већи број угашених.

МАЈКА

Војници су се враћали. Долазили су раскаљаним друмовима, који су их некада одвели у туђину. Родна мачванска поља, натопљена крвљу и јесењим кишама, чекала су мушку снагу. Села су оживела. Голотрба дечица скакутала су и савијала се под скутове својих мајки, које су им причале о њиховим очевима што су отишли да ратују на бојиштима. Старице су извиривале и преплашеним и усахнулим погледом тражиле своју децу међу онима који су долазили. Одјекивале су прангије и чула се песма повратка.

Промицала је група за групом. Људи су се здравили, распитивали једне за друге, радовали се. У селу Причиновићу, тамо код Прњавора, на друм је изишло и старо и младо. Жене чекају мужеве, мајке синове, деца родитеље које никада нису видели. А они су свраћали у свако двориште, застајкујући пред сваком кућом, пили ракију за добродошлицу, одговарали на питања радозналих.

И стара Сока Лолић изишла је да сачека ратнике. Са њима ће доћи и њен првенац, њен Живадин и братић Јанко. Спремила им је чисто рухо и оплела чарапе да се пресвуку уморни од дугог пута и ратовања.

А давно су отишли. Њен Живадин отишао је у војску међу првим момцима. Видела га је само једанпут после тога. Са Швабама су се били код Шапца. У селу су причали како се војници муче без хране, како су прокисли и изнемогли, па Сока отишла да пронађе свог Живадина. Понела му погачу, мало сира и сланине, понела пешкир и двоје чарапа. Сећа се, он се љутио због тога и натерао да се одмах врати. Нашла га је под шатором и предала му завежљај који је тако брижно спремила. После су отишли некуд, а она се вратила у село које су Швабе опустошиле. Никад га више није видела. А прошле су четири јесени отада...

— Видесте ли где мог Живадина? — питала је старица војнике у пролазу.

Они су се правили да не чују њене речи и, поздрављајући је узгред, прошли мимо њене тарабе.

— Отишао је са Јанком, они ће се заједно вратити! — опет ће стара Сока.

Војници су наставили пут. Сваки је хитао своме дому.

Али тога дана Живадин и Јанко нису стигли. Нису се вратили ни сутра, ни прекосутра, никад више. А старица је сваког јутра извиривала иза тарабе, излазила на друм и кошчату старачку руку стављала изнад чела, погледајући неће ли се отуда из даљине појавити и њена деца. Остале мајке су се радовале, само је она чекала и чекала. Зле слутње почеле су да муче њену душу. У дуге новембарске вечери она се узајамно тешила са својом снајом, чије су очи биле црвене и поднадуле од суза.

— Да подранимо ујутру, — храбрила је она себе и обраћала се снаји, — можда ће стићи...

— Многи се још нису вратили...

Зло време. Новембарско јутро тешко је свануло. Хладна магла притисла широка поља, која су остала неузорана. Даждило је. У суседовој кући славио се празник повратка. Паја Матић вратио се из рата. Његов малишан Рада сав се умељао од пекмеза, што му је отац донео милошту са бојног поља. Остала му у торби нека конзерва, па понео да обрадује сина. И мали је весело скакутао по дворишту и неког дозивао из свег гласа.

— Да одемо, Најо, до Паје, можда ће он нешто знати да нам каже?...

— Да одемо, ћери...

И две жене, мајка и снаја, придржавајући једна другу, бојажљиво су зашле у суседову кућу која је сијала од радости. Кад су ушле унутра, све је намах заћутало. Сељаци су болно погледали у Пају, чије се лице наједном изменило и постало тужно и озбиљно. Он је старици имао нешто да каже, нешто страшно, нешто велико и плашио се тога. А две жене, са злим слутњама у души, немо су гледале у њега и нису умеле ништа да проговоре. Паја је пришао старици, пољубио је у руку и прошапутао:

— Како си, најо?

— Добро нам дошао, сине...

И настао је мучан тајац.

— А мој Живадин?

— Остао је тамо, на Кајмакчалану...

Усахле очи старице као да су се наједном угасиле и она се срушила од бола. Сељаци су је придржали. Сви су оплакивали њену тешку судбину. А снаја је само јаукнула, и као да је сишла с ума од ове страшне истине истрчала је у двориште, по коме је мали Раде весело трчао и дозивао своје другове. Њен јаук очајнички се разлегао у ово тужно новембарско јутро.

А Паја је из своје војничке торбе извадио један мали свежањ и пружио старици, која од бола није могла више ни да плаче. Она је само жмурела и није знала шта се збива око ње. Паја је одвезао знојаву војничку мараму и отворио завежљај. Засијале су две златне Карађорђеве звезде с мачевима, еполетушке погинулог потпоручника, руски Крст светог Ђорђа, златна Обилићева медаља за храброст и Освећено Косово.

— Ево, најо, ово је остало иза Живадина. Био је најбољи међу нама. Чета га је одликовала, јер је јуначки погинуо за отаџбину. Није сам. Многи другови пали су са њим. Тамо су остали наши најбољи јунаци.

Бол је сломио мајку, пред којом су лежали ратни трофеји њеног мртвог сина, њеног првенца, њеног домаћина.

А Паја је наставио:

— Још док смо били у Србији, Живадин се истакао. На Гучеву је чуда правио. Ишао је у патролу и косио непријатеља. Његова извидница сударила се са Аустријанцима, растерала их и направила читав урнебес. На Јаребицама, кад оно изгибоше наши људи, причало се о његовом јунаштву. Он је био тада наредник и командовао је водом. Погинуо је, јадан, на Кајмакчалану. Пред зору некако дотрчао ордонанс и каже како је командир наредио да помогнемо Четврти пук. Ја сам био наредник, а Живадин потпоручник. Каже он мени:

— Деде, Пајо, спреми војнике што пре.

— Разумем.

Онда дође командир и позва нас воднике.

— Добили смо наређење, — вели командир — да помогнемо Четврти пук. Напали су га Бугари. Држите правац ка оној коси.

Ми потекосмо тамо. Сретали смо војнике Четвртог пука, па онда поскакали у ровове и отворили брзу паљбу. Живадин је истерао свој вод шездесетак корака напред. Наредише нам да и ми избацимо наше водове. И таман кад смо се изравнали са Живадином, Бугари се концентрисаше на нашем левом крилу па осуше паљбу с бока. Први паде Јанко. Јадни Живадин потрча да га подигне, а метак га погоди посред чела. Претури се и он преко Јанка и тако су загрљени остали на Кајмакчалану.

Ја скочих у ров. Стадох за траверзу да бих се заштитио од ватре. Угануо сам ногу. За траверзом мој командир, његов ордонанс и Јефта каменорезац из Лознице.

— Жив ли си, Пајо? — пита командир.

— Жив сам, него како да изнесемо главе одавде?

А митраљез бије, коси све на оном брисаном простору. Причекали смо кад је онај мењао реденик, па, за оно неколико секунди претрчали до треће чете. Живадина смо сахранили још те ноћи. После смо ишли да му тражимо гроб, али га нисмо нашли. Остао је на Кајмакчалану...

Дани су пролазили, људи су престали да помињу рат, мачванска поља опет су се зеленела и на врелом сунцу падали снопови златнога класја. Села су се обнављала, подизале нове куће.

Само стара Сока Лолић није могла да заборави свог сина. Минуле су дуге године, али она је сваког јутра провиривала кроз тарабе, дизала своју кошчату руку на чело, и гледала низ друм неће ли се отуд из даљине појавити њен Живадин.

— Нема га, ни данас га нема, — говорила је она свакога јутра својој снаји.

— Нема га, најо, и никад више неће доћи, — свакога јутра одговарала је жалосна жена.

Једнога дана отишла је на гробље и уредила гроб у коме није никад сахрањено њено дете. На белом чаршаву златом је извезла речи које су јој други написали: „Живадин Лолић, погинуо на Кајмакчалану 1916 године". Тај чаршав ставила је у хладну гробницу. Свакога лета припалила би воштаницу на гробу у спомен сина који је на Кајмакчаланском врху остао да спава вечни сан и чува стражу земљи за коју је пао.

СМРТ ЈЕДНОГ КОЛОСА

У јужном делу Сијере у Калифорнији, пао је један колос — секвоја стара око 2.000 година. Два човека и једна електрична тестера уништили су за неколико часова оно што је природа стварала 20 векова. Бели круг у стаблу ове гигантске секвоје уствари је несагорива кора.

НЕОБИЧНА ИМЕНА

Америчка служба социјалног осигурања је помоћу електронских машина извршила до сада највећу анкету пребројавања и упоређивања разних имена и презимена. Тако се показало да Американци имају необично бујну машту у измишљању имена, јер постоји око 1,100.000 разних презимена и 250.000 имена. Највећи број људи се презива Смит — 2,310.000. Око 60.000 америчких жена и девојака се зову Мери Смит а 50.000 америчких мушкараца Вилијам Смит. Најнеобичнији од свих Смитова је неки Џон 5/8 Смит.

Поред овога најчешћа су презимена још Џонсон, Вилијамс, Ален, Јанг, Адамс, Ли, Скот, Кели, Бејкер, Еванс и Грин. Неколико Американаца се једноставно презивају А а један једини има презиме С. Нешто су дужа али исто тако необична презимена Један, Два, Три, Лед, Купање, Проклетство и друга.

Неки Американци имају иста имена и презимена као најчувенији људи њихове земље: например Франклин Рузвелт, Хенри Форд, Џон Рокфелер. Још је чудније да се 330 Американаца зову Христос а 15 Бог. Најнепријатније је онима који се презивају Бандит или Убица, а има их и који се зову Новац или Поштени. Има и презимена која се врло тешко изговарају или чудно звуче као Оунапуу, Зивцнки, Ксикси, Крзиква. Преко двеста Американаца се презивају Мука, 11 Агонија, 40 Апатија. Неки изврћу своја презимена Форд у Дроф, од Еванс су начинили Снаве, од Оливер Ревило, од Девис Сивед и од Лестер Ретсел. Најзад постоје и ружна презимена као Мајмун, Кретен, Идиот, Подвалаџија, Дух, Резанце а 593 су Мангупи.

ЗЕЛЕНА ЗЕМЉА

То се заиста не би могло рећи за острво

ГРЕНЛАНД

Од његове површине, која износи 2,176.000 кв. км., ледом је покривено 1,863.000 кв. км. Па ипак, када су Данци открили ово острво наишли су најпре на онај његов део у приморју који је, слободан од леда, био под ливадама и цвећем. Зато су га и назвали Grünland што значи зелена земља.

Погранична стража

Највећа десна притока реке Одре

ВАРТА

дугачка је 760 километара. Њено име на пољском језику значи војничка, односно погранична стража. На њеном доњем току, према Немачкој, Пољаци су увек морали да буду будни, на стражи.

ПОКОПАНИ У КОРПАМА

До пре десетак година сваки одважнији путник, пошто стигне у било коју мању луку Перуа, могао је да уз помоћ искусног урођеника откопа једног или више Инка.

Скелети, сахрањени пре три или више векова, налажени су често невероватно очувани и то — како седе у корпама. Корпе би обично биле у тако добром стању да су се могле однети заједно са својим „станаром".

Више од свега изненађује израз ископаних Инка — као да су припремани да оду у вечност у најживотнијим позама: отворених уста и са рукама као у покрету.

Да ли су говорили или кукали кад су умирали?

Покаткад су се мање групе Инка могле наћи покопане заједно с мачкама, псима и децом као да је извршена масовна сахрана. Археолози данас у то чврсто верују и објашњавају то тадашњим обичајем — да слуге неког богаташа, милом или силом, буду сахрањене када и он.

Цивилизација Инка потпуно збуњује сада највеће стручњаке. Неколико откопаних људи имали су сребрне плочице у својим лобањама — стављене сигурно приликом веома успешне хируршке операције мозга. Како је то извршено у оно време, каквом врстом инструмената?

Пре неколико година Американац БилРојсвиг упознао је младог перуанског лекара Сергија Кведеду, који му је показао неке од ових реликвија: инструменти су били од бронзе, дивно моделирани и невероватно оштри и чврсти.

Да би се и сам уверио у њихов квалитет и ефикасност млади лекар је њима оперисао разбијену лобању једне Индијанке, али је за сваки случај имао поред себе модерне инструменте. Оперисана жена је преживела мада је повреда била теже природе.

ПОСТАЛО СМЕШНО...

Кажу да службеници саобраћајне полиције у Швајцарској позивају на саслушање кочијаше који зими оставе на улици упрегнутог а непокривеног коња. Заштита животиња од назеба стара је и позната ствар јер и за њих важи правило да је боље спречити него лечити. Али на Западу се заштита паса и мачака претворила у помодарство које је добило смешан облик.

Један познати инострани женски лист недавно је донео чланак под насловом: „Шта ће да носе ове зиме?" Ту може да се сазна како поред других стилова у „облачењу" паса постоји и „вестминстерска мода", што ће рећи да се и пси одевају као и њихове господарице: спортска блуза за излете у шуму, пелерина од габардена чији се доњи делови посувраћају на леђима, огртач од шкотског сукна за одлазак у куповину или мантил са капуљачом постављен хермелином.

Чувени париски кројач из улице Сент-Оноре, Жак Али, лансирао је специјално облачење „Висока дога" и многе Парижанке су пожуриле са остацима својих крзнених и штофаних капута да за четвороноге љубимце сашију одећу по последњој моди.

БАЈКАЛСКО ЈЕЗЕРО НАЛАЗИ СЕ У ИСТОЧНОМ СИБИРУ. ПОВРШИНА МУ ИЗНОСИ 31.140 КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТАРА. ИНАЧЕ, ОНО ЈЕ НАЈВЕЋЕ СЛАТКОВОДНО ЈЕЗЕРО У АЗИЈИ И ЕВРОПИ И НАЈДУБЉЕ НА СВЕТУ — 1.741 МЕТАР. У ЊЕМУ ЖИВИ РАЗНОВРСТАН ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ, КАО И ЈЕДНА ВРСТА ТУЉАНА

НАЈДУБЉЕ ЈЕЗЕРО НА СВЕТУ

Острво Олкхон се налази у срцу Сибира, насред немирних вода Бајкалског Језера. Овде је природа строга, и језеро је уствари једно чудовишно затворено море, дугачко 635 километара. Током целе године ту дувају ветрови и то таквом снагом да кад је најжешћа зима они једноставно збришу сав снег. Оголела брда, пешчане дине, куће од чамовине, — то је пејзаж на острву Олкхон.

Зими је острво спојено са копном преко леда. Али прелаз није сигуран чак и кад је 40 степени испод нуле. Треба бити опрезан: појављују се изненада пукотине услед топлих струја у води.

Највеће насеље на острву, Кужир, налази се на једном узвишеном платоу. Са брода који се приближава острву примећују се прво на жутом песку огромне лесе на којима се суши риба, затим дашчане стазе које се протежу све до обале, сушаре и солане; онда, даље горе, дрвене куће обловаче, затим јеле и опет песак... Кад су дани веома сунчани читав град блиста ретком светлошћу, јер су све куће, од тла до крова, направљене од чамовине.

Кужир је град рибара. Настао је захваљујући богатству рибом Бајкала, тог "светог мора", најдубљег језера на свету, и једног од најхладнијих исто тако. Храбри и издржљиви становници Кужира проводе своје дане на води од јутра до мрака. Улето се отискују далеко од обале, а зими, кроз рупе усечене у леду, с времена на време завлаче своје црвене смрзнуте руке да би извукли мреже с рибом...

Као и друге млађе насеобине, Кужир има свог хроничара. То је учитељ Николај Ревјакин који је сведок његовог рођења и развитка. На Олкхон је дошао пре четврт века кад је ту животарила само једна усамљена кровињара, дом неког рибара, храброг да се настани на том проклетом тлу, на којем су, по речима Шамана, живели само зли духи. Буријати су ту од памтивека приносили молитвене жртве и место је стално било ненасељено, па су га жене, да би избегле "бели камен" на километре заобилазиле.

Али смели рибар није остао дуго усамљен. Напротив, чим су други видели да улов у малом заливу премаша сва очекивања, без устезања су пошли његовим стопама.

И читав живот је кренуо брзо напред. Данас становници Кужира располажу библиотеком, школом, болницом, хотелом и кројачким атељеом. А још пре 25 година новодошли су морали да објашњавају буријатском становништву шта је то лекар и чему служи када.

Кад је зима на измаку, кројачи већ спремају мантиле за пролеће; у библиотекама се чека у редовима на ревије и новине које стижу из Иркутска; поподне се деца играју око "шамановог камена" траже у његовим пукотинама старе новчиће; увече рибари одлазе у свој клуб где се одржавају концерти, игранке, или приказују филмови.

Упркос својој удаљености, Кужир се не осећа одвојен од осталог света. Завичајни музеј који је Ревјакин основао уз сарадњу својих ђака није случајно назван именом прослављеног руског геолога Владимира Обручева. Децембра 1956 године, академик им је упутио из Москве једно писмо са описом свог путовања по острву 1889 године, и тражио информације о условима садашњег живота, као и да му се пошаљу подаци о минералном саставу земљишта са што више узорака.

Тако је почела да се одвија кореспонденција између Москве и Олкхона коју је нагло прекинула смрт старог научника. Њихов контакт ипак није био неплодан: у школи је данас у једној великој просторији смештена колекција минералних узорака, испуњених животиња и другог. Ученици Олкхона се дописују са својим вршњацима из других крајева СССР-а који тако добијају јасну претставу о природи Бајкала и животу његових становника. Недавно је Ревјакин, тај одушевљени археолог, који је пронашао најстарије познате гробнице на Бајкалу добио из Иркутска пријатну вест: примљен је за члана друштва географа.

Но, разуме се, Олкхон не живи сам за себе. Успоставља се контакт и са другим деловима Совјетског Савеза а такође и са иностранством.

Чувено по својој риби, острво је постало и извозник. Прошле године је један контингент био послат на изложбу у Бриселу па су Белгијанци и страни туристи имали прилике да провере вредност рибе из Бајкала.

Град се развија јер се повећава и број његових становника. Дечји вртић је већ постао мали, па се сад прави већи. Низ кућа се гради и у њих ће се сместити рибари који су досад живели у баракама.

Разуме се, нису све тешкоће премошћене, али људи Бајкала су способни и за подвиге.

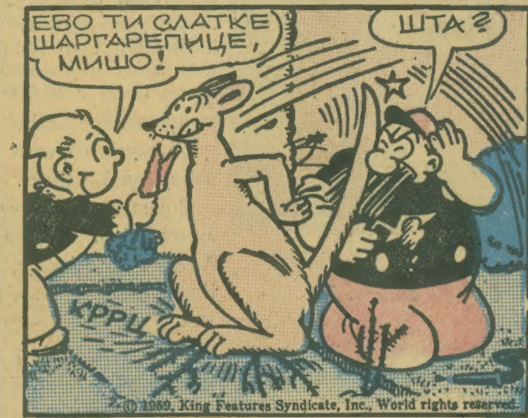

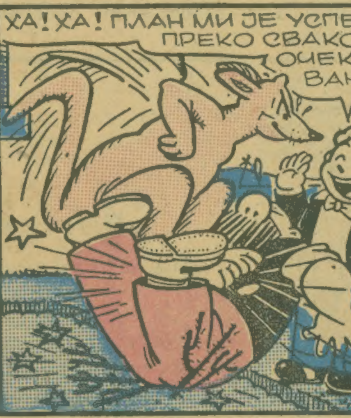

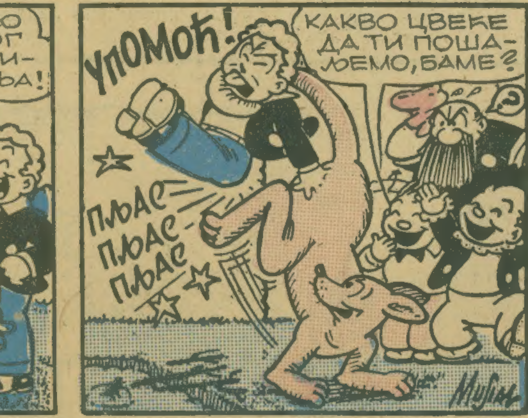

НОВ НАЧИН

Професор Јелског универзитета Чунг Чу Куеи, пронашао је апарат за „штампање" кинеских текстова који ће можда наћи одјека у Кини. Као што знамо, кинеска азбука се састоји од хиљаде слова. Исписивање текстова руком тра је веома дуго а машине за штампање су врло скупе. „Фототип" професора Куеиа врло је једноставан: 7.500 словних знакова налази се на једном покретном и провидном добошу који је осветљен изнутра. Окретањем добоша слово по слово долази до објектива фотографског апарата величине 35 мм. Трака се после развија и негатив се поново фотографише на плочу од цинка али тада већ у облику „преломљене" странице. Плоча од цинка претставља „клише" помоћу кога се штампа.

Хемија против рака

Савремено проучавање рака креће се многим, чудним путевима од којих сви не почињу у лабораторијама. Један од њих настао је, например, у једном сунцем окупаном селу у Тајланду кад се неки амерички туриста зауставио на ивици прашњавог друма, извадио из торбе кашичицу од пластичне масе, зграбио њоме мало земље, сасуо је у бочицу, а на њеној етикети написао потребне податке. Један километар даље сцена се поновила, само што је овог пута земља узета из једног шумарка.

Један лекар-мисионар у Француској Западној Африци, враћајући се кући из своје мале болнице у џунгли, зауставио се на путу да би напунио своју бочицу земљом. То исто је учинио неки путујући трговац у Индији, неки сточар у Аустралији, један учитељ који свој годишњи одмор проводи у Грчкој, студент који ауто-стопом крстари Британским Острвима.

Више од 500 оваквих флашица са узорцима земљишта из свих крајева света стижу сваке седмице у истраживачку лабораторију Чарлса Фицера у Мејвуду, у америчкој савезној држави Њу Џерсију. Стотине других стичу се на сличан начин у десетине других лабораторија у свету да би одиграле своју улогу у великом тражењу најпотребнијег и најочекиванијег лека столећа. Да будемо јасни: тражи се лек који би могао да заустави рашћење злоћудних израштаја у телима људи оболелих од рака. Известан број лекова који имају пролазно повољно дејство већ је пронађен и неки од њих добијени су захваљујући микробима из земље, сличним онима који су нам дали антибиотике.

Али, досад није нађено ниједно средство које би на рак имало толико дејство какво имају антибиотици на инфекције.

Ова свеобухватна борба је уперена против великог броја оних врста рака који се не могу лечити хируршким захватима и зрачењем. Само у Сједињеним Америчким Државама — податке узимамо из прогнозе Друштва за борбу против рака — биће током 1959 године регистровано 450.000 нових случајева ове болести. Једна трећина од тога, значи 150.000, моћи ће се спасти операцијом и зрачењем. Даљих 75.000 могли су се спасти да нису пропустили драгоцено време. Преосталих 225.000 су случајеви код којих је рак толико отпоран или се толико проширио по организму да су и хирурзи и радиолози беспомоћни.

У оквиру велике борбе, која се води баш због тих људи, не испитују се само узорци земљишта, већ и хиљаде синтетичких једињења и хормонских препарата. Више од 75.000 разних хемикалија испитано је досад на животињама зараженим раком, и то само у једном јединим истраживачком центру за хемиску терапију рака. Темпо истраживања постаје све убрзанији, тако да је ове године у том центру испитано 40.000 нових препарата. За тих дванаест месеци рада било је у разним опитима употребљено преко два милиона мишева и стотине хиљаде пацова.

Нико са сигурношћу не очекује да ће у том џиновском хемиском пласту сена наћи иглу. Али, то није разлог за малодушност. Треба се само сетити да су педесет и пет научника неуморно радили неколико година да би најзад открили антибиотик терамицин.

*

Не сме се заборавити да је требало седамнаест векова наше ере, па да тек Холанђанин Антоније Левенхук под микроскопом открије живу инфузорију, а на тај начин и мајушни живи свет, до тада невидљив нашем оку и тако постане донекле претеча Пастера који је тек у другој половини прошлог века открио микроорганизме, проузроковаче заразних болести. Тек тада је — двадесет и три века после Хипократа било могућно борити се и савладати оне болести које је генијални грчки лекар са Коса познавао и пред којима је стајао беспомоћан. И онда тек, у току неколико деценија, савладане су тешке болести које су косиле човечанство. Данас нема више опасности од куге и колере, лече се беснило, дифтерија, шарлах, маларија, тровање крви, бабиња грозница, запаљења плућа и запаљење можданица, лечи се једна од болести која је много зла нанела човечанству — туберкулоза. Зар не треба онда очекивати да ће напори стотине хиљада научника, који располажу огромним средствима, једног дана, можда већ ускоро, уродити плодом и да ће бити откривен и лек против рака. Јер ко је пре двадесетак година могао веровати да ће неколико инјекција неког антибиотика сигурно излечити болесника од запаљења плућа, бабиње грознице, запаљења можданице, тровања крви или туберкулозе? Због тога су научници и лекари уверени да није далеко дан када ће наука победити и ову страшну болест.

НЕОБИЧНИ ГРАД

На великом међународном аеродрому Идлевилд крај Њујорка ускоро ће прорадити највећа и најмодернија писта у свету, дуга 3 километра за слетање и најтежих млазних авиона.

На површини од 2.000 хектара око аеродрома Идлевилд поникао је град за 22.000 људи запослених на овом џиновском објекту. Као и други градови, и овај има све установе неопходне самом становништву као и људима који долазе и одлазе са овог аеродрома. Град има сопствену болницу, полицију, ватрогасну службу, многобројне ресторане, паркинг-простор за 6.000 аутомобила, а издаје и своје новине. Ту је саграђен и модеран хотел са уређајима који штите посетиоце од авионске буке споља.

Читав град је од самог челика, бетона и стакла, куће имају необичне облике, куполасте, параболоидне и друге. Архитектама је требало пуних пет година да даду физиономију овом граду који је поникао на дотле пустом терену.

Сваки минут и по на овај аеродром слети или са њега узлети по један путнички авион. У 1959 години он је примио и отпремио 210.000 авиона, односно 7 милиона путника.

ТЕЛЕВИЗИЈА У ДОМАЋИНСТВУ

На једној изложби телефоније и телевизије у Франкфурту био је приказан и модел минијатурне кућне телевизиске станице. Ова телевизиска станица омогућује запосленој мајци да на екрану прати кретање деце која се играју у соби, у дворишту или испред куће.

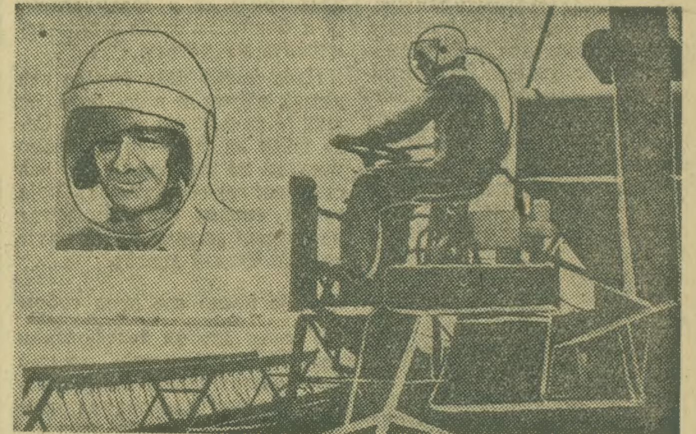
ШАХ ИСПОД ВОДЕ

Људи-жабе који често роне и остају дуже времена под водом снабдевени су боцама кисеоника а узимају течну храну из флаше. Понекад одиграју и по коју партију шаха са намагнетисаним фигурама да се не би померале.

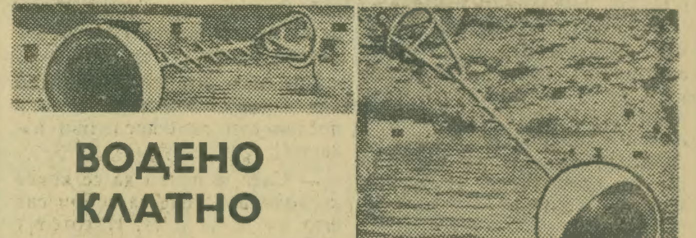
ДИМНА ЗАВЕСА

Ова торба, направљена да осујети пљачку, везана је каишем за руку курира. Ако неко покуша да му је истргне у њој се распрсне димна бомба која одједном обоји: и новац и вредносне папире па и самог лопова — црвено. Приказивању овог „хватача" у Хозесдону присуствовали су детективи Скотланд јарда и службеници банака.

ХЛАЂЕЊЕ ГЛАВЕ

Шлем са уређајем за хлађење помаже возачу да за време топлих дана док јури по усијаним друмовима удише хладан, сув, филтриран ваздух, који се пумпа у његов шлем од стаклених влакана, из хладњака на поду. Испред лица је провидни део.

ВОДЕНО КЛАТНО

Још једна новост за љубитеље спорта. Велика лопта на клатну стоји усправно, али ако се заљуља, онај ко је у њеном гнезду бориће се да се одржи, а ако не пашће и — окупаће се.

БОЈА ПРОТИВ ИНСЕКАТА

Хемичари су успели да пронађу средства против инсеката која при мешању са бојом за зидове не губе од своје убитачне снаге. Пошто се боја осуши, она дејствује против већине буба — обичних мува мува зунзара, мрава, ухолажа, мољаца и сличних — чим дођу у додир с њом. Такође је могућно да се за намештај употребљава врста лака која ће га штитити од црва и термита. Боје и лакови ове врсте нису шкодљиви по човека, па ни по домаће животиње. Што је такође важно, такви зидови и намештај могу се прати без бојазни да ће бити оштећени. штећени.

Медицина кроз векове

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ КОД СТАРИХ ЈЕВРЕЈА

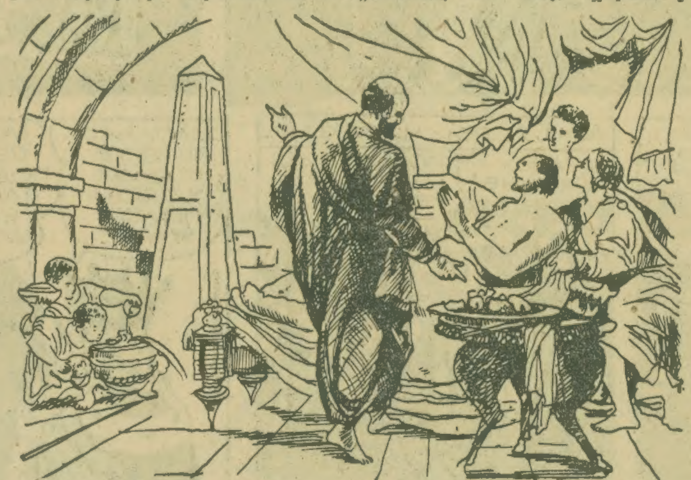
Јевреји, који су насупрот многобоштву Египћана, Асираца и Вавилонаца веровали у једног бога, нису се бавили врачањем и истеривањем злих духова из болесника. Према догмама Старог завета, бог је био једини лекар, али, истовремено, и једини извор болести.

За најстарија јеврејска племена то схватање било је блиско повезано с моралом. Поштовање „божјих закона" било је „пасош" за добро здравље, док је скретање с пута исправности значило казну у виду болести. Болест је била плата за грех: „Ако будеш предано слушао глас господњи ... нећу на тебе послати ниједну од тих болести". Бог је називан Рофе Холим, врховни исцелитељ. Рофе је касније почео означавати световног лекара.

У почетку, кад је „министарство здравља" било искључиво под „великим и јединим лекаром", за друге лекаре није ни било мсета. Лекари су чак сматрани узурпаторима искључивог права бога да лечи људе. Тако, например, у Библији се с много покуде говори о краљу Аси (915—875), који није потражио господа, већ лекара да би се излечио од неког обољења на нози. Аса је, према томе, први болесник међу Јеврејима који се за помоћ обратио једном лекару. Постепено, бог је „пренео" своју моћ лечења на пророке и свештенике, а најзад и на лекаре.

Пророци су болеснима враћали здравље истовременом применом молитве и терапије, која је понекад била рационална. Познат је случај пророка Јелисија, који је, кад су од њега тражили да поврати у живот неког дечака који се за гушио, однео дете на кров куће и брзо га оживео неком врстом вештачког дисања. Нагнувши се над дете, Јелисије му је дувао у уста (метод који се и данас примењује код новорођенчади), чиме је код малог пацијента изазвао кијање. Дете је кинуло седам пута. Кијањем је уклоњен предмет који је малишану био упао у душник и он је оздравио.

Мојсијев закон садржи у себи не само суштину јеврејске религије, већ истовремено и систем прехипократске медицинске мисли. Мада тај закон није чисто Мојсијево дело, он је све до данас остао један од најдалековиднијих заточника превентивне медицине. Као усвојеник фараонове кћери, Мојсије је одрастао на египатском двору, где је у школи при храму учио хигијену и медицину. На двору фараона Мојсије је видео рђаве последице неумереног и распусног живота, а ту се родила и његова нетрпељивост према врачима и надрилекарима. Касније, у свом закону, он је излучио из друштва и њих и њихово надрилекарство.

Према једном коментатору Библије, Мојсије је искористио своје знање из медицине и хигијене да поведе бактериолошки рат против Египћана. Он је изазвао помор у Египту загадивши Нил и остале изворе воде. Жабе су бежале из река и у гомилама цркавале на обали. Њихова мртва тела привлачила су инсекте; инсекти су убили небројене Египћане, чији су се лешеви распадали „тако да је земља заударала". У општој забуни, Мојсије и Јевреји напустили су Египат.

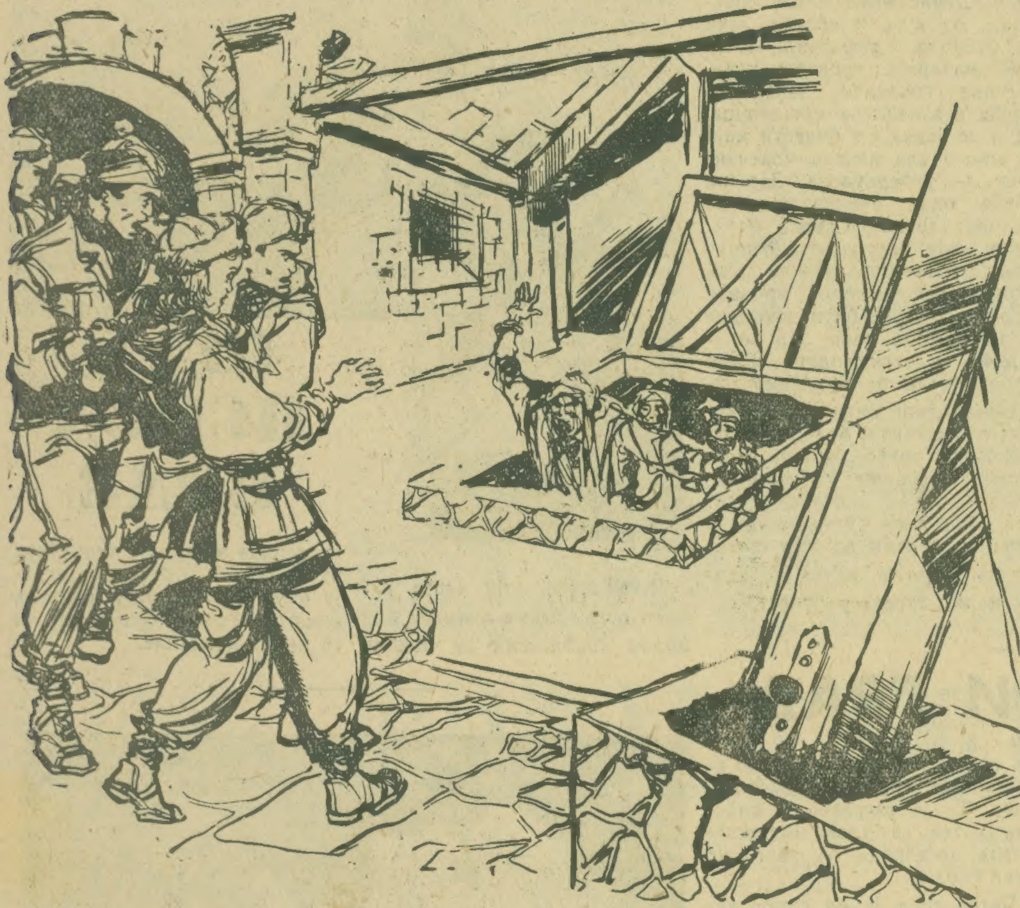
Без обзира на то да ли је ова теорија о изласку Јевреја из Египта тачна или не, несумњиво је да они не би могли да издрже пут који су превалили и дуга лутања да нису имали човека који је умео да води рачуна о њиховом здрављу. Мојсијев закон је једним делом приручник за хигијену. „Господ, бог твој, корача у средини твог логора, — говорио им је он — и због тога се логор мора држати беспрекорно чист". Отпаци и ђубре одношени су ван логора, болесници од заразних болести издвајани у карантине, пљување је било законом забрањено као нехигијенско, а телесна чистоћа била је предуслов за моралну чистоту.

Посматрано с тачке гледишта савремене медицине, најважније од свега било је то што су Јевреји одредили један дан у седмици — суботу — као дан потпуног одмора.

Насупрот својим египатским претходницима, јеврејски свештеници нису се много бавили медицинском праксом. Њихова улога сводила се на то да воде рачуна о поштовању правила која су се односила на храну, чистоћу и изоловање болесника. Они су издвајали оболеле од заразних болести, спаљивали њихова одела и наређивали темељно чишћење њихових домова. Земљано посуђе којим се болесник служио морало се разбити, а дрвено добро орибати. У дужност лекара-свештеника спадало је и то да одлучи кад се болесник довољно опоравио да би смео да се врати у привремени логор или насеље.

Кад су Јевреји престали да буду номади и кад су основали стална насеља, дошло је до извесног разграничења у вршењу медицинске дужности. Лечење унутрашњих болести, слепила и епилепсије и даље се сматрало „божјом јурисдикцијом", док су остале, такозване „видне" болести пренете у надлежност световних лекара. Тако се, например, у Соломоновој књизи на једном месту каже: „Помоли се господу ... а затим се предај лекару, јер је господ њега створио и он ти је потребан". Чак су и јеврејски храмови узимали у службу лекаре да би водили бригу о свештеницима који су, због свакодневног купања у хладној води, често патили од артритиса.

За вршење праксе, световни лекари морали су имати посебне дозволе. Али, за разлику од вавилонских лекара, они нису били кажњавани у случајевима неуспеха. Јеврејски лекар је чак био приморавaн да захтева одговарајућу награду, јер се сматрало, као што стоји у Талмуду, да „бесплатно лечење ретко успева" и да „лекар који ништа не наплаћује ништа и не вреди".

ЛАВИНА

Гари Калхуна срео сам у Сан Валију узиму 1955 године. Нисмо се налазили у самој долини већ у једној од оних шумских кућа које пружају потпун конфор а у њима нема сувише света. То поподне цела се кућа узбудила због нестанка једног младића и девојке који су ујутру отишли на смучање и до касно поподне се још нису вратили.

Професионална радозналост

Зима је била оштра и снег је падао све јаче. Као новинар био сам заинтересован за овај случај, али сам се тајно надао да им се није ништа рђаво десило. Уосталом ни други нису веровали у неку стварну трагедију, па се то касније испоставило као сасвим тачно. Ипак, због свега овога ја сам чуо причу коју желим да испричам а она се пре много година десила старом Калхуну.

— У то време, 1934 године био сам дописник у Аустрији, — почео је Калхун. Била је зима као и сада а мене је неко друштво повело на викенд у планине иако нисам био заиста никакав смучар. Отсели смо у неком старом замку који је био претворен у нешто слично смучарском хотелу. Све је било дивно па ми ни на памет није падало да бих кроз неки дан баш ту могао изгубити живот.

Следећег јутра када смо сишли у ресторан на доручак наишли смо на опште узбуђење. Није нам требало много времена да сазнамо узрок. Ситуација је била слична овој овде Један млади брачни пао отишао је претходног дана на смучање и још се, после 24 часа, није вратио.

То и није била нека веома интересантна вест, али пошто су обоје били познати бечки уметници јавио сам кратко телефоном својој редакцији податке о њиховом нестанку.

Како се изгубљени ни до ручка нису вратили једна група аустриских смучарских асова који су се задесили у хотелу образовала је екипу „спасилаца“. Само професионална радозналост ме је натерала да им се придружим. И ја сам пошао са њима.

Подељене су бакље

Добра два сата смо се пробијали до колибе. Смучари су дотле већ претражили цео крај по дубоком и неугаженом снегу. У кућици при светлости упаљене бакље, нашао сам и прочитао запис у књизи какве обично стоје по планинским колибама у Европи.

„Одморили смо се. Снег је божанствен и довољно дубок. Покушаћемо да се спустимо низ западну неиспитану падину. Туда ћемо најбрже стићи до станице у подножју. Јавићемо се оданде“.

Два професора скијања која су предводила нашу екипу „спасилаца“ погледала су се озбиљно. Из њихових речи сазнао сам да се низ западну падину још нико смучкама није спустио. Ствар је постајала озбиљна.

Подељене су бакље и направљен „ратни план“. Храбри младићи су хтели да продуже трагање сада већ и по цену живота.

Наравно, ја више нисам могао да идем са њима мада сам то из свег срца желео. Док су се смучари и њихове бакље за трен ока изгубили у мраку ја сам отпочео дуг пут натраг до хотела. Сваког тренутка је постајало све хладније. А кад смо се нашли готово на самом домаку замка одједном се дигао ветар. Снежна олуја почела је, толико неочекивано да су коњи узнемирени стали и почели да се отимају и скачу устрану. Следеће пола сата претворило се у праву агонију и борбу за сваки метар земљишта ка хотелу.

Прва мисао када смо се већ најзад нашли у кући била је: шта је са људима напољу. Сада више ни ја ни други нисмо мислили на изгубљени пар већ само на групу спасилаца који су се морали налазити негде на опасној падини усред олује која је чупала дрвеће.

Снег је носио све пред собом

У свом другом телефонском извештају редакцији описао сам одлазак екипе за спасавање, покушај чланова да продуже са тражењем и неизвесност за њихову судбину због страховите олује која се дигла. Дао сам имена и укратко описао атмосферу која је владала у хотелу.

Почели су да пролазе сати. Олуја, уместо да се смири, постајала је сваког тренутка све јача. А онда смо из даљине чули потмулу тутњаву, као да се цео замак тресе из темеља. Неко је први изрекао реч „лавина“. Огромне масе снега ваљале су се низ планину негде недалеко од нас.

Пре него што су се коначно прекинуле телефонске линије послао сам свој последњи извештај:

— Снег је почео да се креће ка долини носећи са собом све што му је на путу. И хотел у коме се налазим са још око двадесетак гостију једно је од места преко којих лавина мора да пређе. Све везе са спољним светом могу сваког часа да се прекину. Уколико дође до најгорег постоји мало наде да се ико спасе а сада ћу вам дати имена присутних у овом снежном паклу.

Негде око средине листе телефон је заћутао.

У страху за сопствени живот нико више није мислио на изгубљене смучаре. Читава бујица снега сјурила се у собу кроз нагло попуцала стакла и ускоро ниједан прозор није више био читав. Цела зграда се љуљала као на таласима. Неке од жена почеле су, избезумљене од страха, да плачу.

А тада, тада се десило оно што ни у најчуднијем сну нико не би могао да замисли. Са степеништа које је водило у подрум зачули су се тупи, тешки кораци. Угледали смо прво фигуру која је изгледала као да долази право из пакла: од главе до пете била је прекривена дебелим слојем блата, страховито је изгледала али је ипак врло пријатељски махала руком.

„Иде право на нас...“

Ускоро се из подрума појавило још неколико исто таквих сподоба. Требало нам је добрих неколико минута док смо у њима препознали наше изгубљене пријатеље. Сви су били ту — и младенци и спасиоци.

Како је то било могућно? У првом тренутку сам помислио да од страха добијамо привиђења. Али смо се убрзо уверили да су то заиста живи људи. само прилично блатњави и уморни.

Од силних питања и узрујаних одговора у првом тренутку није могло ништа да се разуме. Тутњава лавине је постала заглушујућа. Неко је крикнуо:

— Иде право на нас.

Угасила се светлост. Снег је вероватно затрпао генератор који се налазио у малој кући до хотела. Уз светлост свећа и неколико џепних лампи, сишли смо у подрум. Зграда изнад нас се рушила.

Тек ту сам почео да схватам шта се десило са изгубљеним смучарима.

Млади брачни пар је недалеко од колибе спуштајући се на смучкама низ западну падину одједном наишао на шумарак кроз који се због скија никако није могло проћи. Да би га заобишли они су кренули десно низ стрми нагиб и одједном пропали у једну дубоку рупу затрпану свеже нападалим снегом. Пошто је провалија била дубока никако нису успевали да се одатле извуку.

После дугог и мучног копања

Сва запомагања остала су без резултата и они су се већ помирили са страшном судбином када је група спасилаца идући истим путем такође запала у јаму. Пошто су сада имали конопце и пијуке могли су да изађу али је почела олуја. Покушавајући да нађу бољи заклон они су сви кренули ка унутрашњости пећине. На неким местима је она била сасвим ниска па су морали да пузају, али се стално настављала.

После дугог и мучног копања они су стигли до једног дела одакле су степенице, уклесане ко зна када у стену, водиле до затвореног земљаног свода. Требало им је неколико сати да прокопају и ту последњу препреку. А онда су се нашли у подруму замка. Пуким случајем смучари су пронашли тајни излаз, за који вероватно вековима нико није знао. Чудним случајем стигли су тачно у тренутку када је требало да спасу остале госте хотела-замка који се рушио.

Док смо у дубини подземног ходника издалека слушали тутњаву снега нисам могао да се отмем мисли — ко је спасилац а ко треба да буде спасен.

Олуја је те ноћи престала. А моја репортажа после три дана, када смо се докотрљали до цивилизације, била је права сензација пошто су све новине, као сигурно, објавиле вест о нашој смрти и мој последњи извештај из хотела — завршио је причу мој пријатељ.

Када сам се растао од Калхуна прошла је већ поноћ а над Сан Валијем су кроз облаке почеле да се појављују звезде. Млади пар је још у току нашег разговора стигао и све је било мирно, једино су наши кораци док смо се пењали уз степенице у своје собе пореметили тишину.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

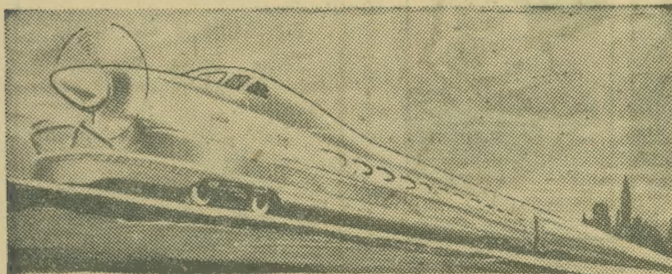

Да ли знате?

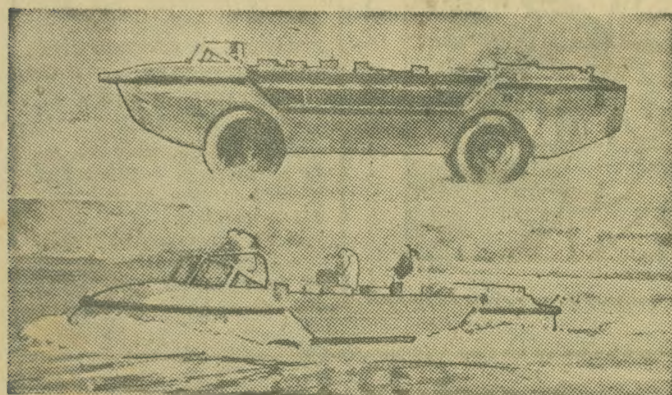
Воз са пропелером

На овој врсти воза локомотива има пропелер сличан авионском. Три вагона у овој композицији примаће 276 путника а превозиће их од Чикага до Лос Анђелоса за само 10 часова. Модел овог америчког воза биће ускоро изложен на сајмовима у Европи.

Извор енергије

После Италије, Исланда и Аустралије, и Сједињене Америчке Државе почињу да користе гејзире као изворе енергије. Прва америчка електрана која ће користити топлоту гејзира гради се 150 километара северно од Сан Франциска. Радови брзо напредују и она ће ускоро имати снагу од 12.500 киловата.

Нова амфибија

Чувено возило из Другог светског рата — амфибија добила је савремениjу замену, саграђену од алуминијума и познату као Ларс-5.

По друму она развија брзину од 50 километара на сат а по води 16.

УЗБУДЉИВО СПАСЕЊЕ

Учитељу у неком француском селу донела је мајка једног ученика на поклон кокошку са 12 пилића као знак захвалности што се трудио да њен син, који је дуго боловао, савлада заостало градиво и стигне другове у учењу.

Пилићи су се брзо одомаћили у школском дворишту и весело скакутали на све стране. Једном, док су ђаци за време одмора играли лопте, једно пиле се преплашило и бежећи главом без обзира упало у дубоку бетонску одводну цев. Срећом дно рупе је било суво, али сви покушаји да се пиле извади штаповима остали су узалудни. Кад су се већ сви разишли, привучена тужним пијукањем малог заробљеника вратила се учитељева жена и дуго размишљала над уском рупом како да му помогне.

Узела је једну малу кутију од картона, везала за супротне стране два једнака парчета канапа, па за њих један довољно дугачак да би се кутија спустила до дна. Није веровала да ће баш успети, али на њено велико изненађење, чим је та корпица додирнула дно пиле је ускочило у њу! Жена је нагло повукла и пиле је испало. Покушала је поново стрепећи само да оно више неће смети да уђе, али се преварила. Пиле је опет ускочило у кутију, још се боље сместило и она га је сад пажљиво извукла напоље.

Да ли је то код пилета био нагон за самоодржањем, или нека врста интелигенције?

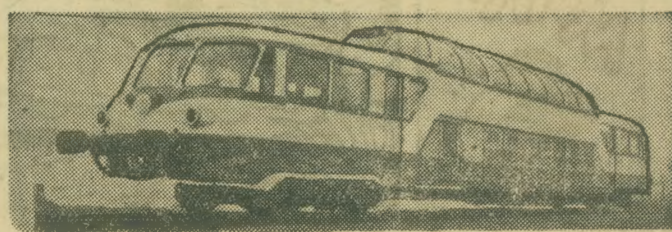
НАЈЕЗДА ОНДАТРЕ

Однедавна, Француској причињава велику штету пацов ондатра који пустоши плодна поља. Комисија састављена од службеника више министарстава тражи стручњаке који би стали на пут овој немани. Против ондатре не помаже никакав отров нити бактерије, јер се врло успешно чува да окуси ма какву загађену храну. Понуду америчке владе, која се састоји од извесне количине нарочито грађених мишоловки, Француска је морала да одбије услед високе цене.

Прецењена вредност

Један лондонски кројач ставио је на лицитацију једне свилене панталоне лорда Нелзона и пар ципела и рукавица леди Хамилтон. Али, понуда за ове ствари није прешла 168 фунти стерлинга, па је уверени продавац морао сам да их „откупи".

Француска кола с куполом

Француска национална железница поручила је у фабрици Рено неколико обичних железничких вагона са куполом које покреће нечујни дизел мотор смештен у средњем делу. Кола примају 66 путника и служиће за излете туриста на Ривијеру и Алпе.

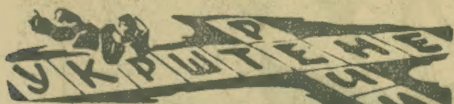
Помоћу ваздуха

Индустрија и трговина имају велике тешкоће око паковања и транспорта лакосаломљиве робе. Изгледа да је најзад и овај проблем решен. Стакло, порцелан, прецизне и компликоване машине стављаће се у фолије које ће потом бити испуњене ваздухом као заштитом.

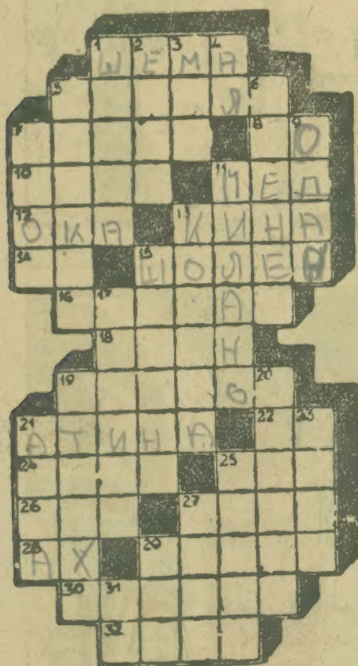
Нов рекорд

Свакако да није било лако крмачи на једном салашу пољопривредника Ингвара Мотсона у Ниброу, у Шведској, да опраси 22 жива прасенцета. Тако је тукла рекорд који је досад износио 18 прасади. Ни труд самог сељака није био мали пошто је морао „малишане" да прихрањује крављим млеком. Ипак, сви су остали у животу.

Водоравно: 1) скица; 5) град у Енглеској; 7) један минерал; 8) грчко слово; 10) личност из романа Максима Горког; 11) производ пчела; 12) стара мера за дужину; 13) држава у Азији; 14) два слова; 15) управљач на аутомобилу; 16) врста варива; 18) полет; 19) писмени споразум; 21) женско име; 22) спев; 24) град у Грчкој; 25) музички термин; 26) мајка Ромула и Рема; 27) драма од Островског; 28) узвик; 29) планина у Бугарској; 30) словеначки језички реформатор (16 век); 32) драги камен.

Усправно: 1) река у Алжиру. 2) страно мушко име; 3) предање; 4) хемиски знак за алуминијум; 5) немачки филозоф (19 век); 6) врста грожђа; 7) прекомерно штедљив; 9) веран; 11) град у Италији; 13) врста ветра; 15) пристаниште у Албанији; 17) веслачка утакмица; 19) град у Холандији; 20) француски физичар (18 век); 21) део чизме; 23) пројект; 25) турски султан (14 век); 27) прут; 29) марка мотоцикла; 31) хемиски знак за радијум.

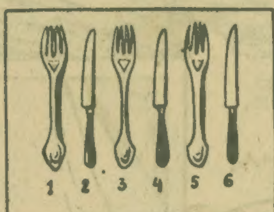
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) плес; 5) кланац; 7) Дрина; 8) ет; 10) рива; 11) сто; 12) ива; 13) плик; 14) ма; 15) грана; 16) царина; 18) мали; 19) кашика; 21) мутав; 22) ни; 24) Алек; 25) Ита; 26) пир; 27) Блед; 28) ас; 29) Ирина; 30) Андора; 32) ради.

Усправно: 1) Плива; 2) Лана; 3) Ена; 4) са; 5) криваљ; 6) Цетина; 7) Дрим; 9) тока; 11) сланик; 13) прилив; 15) грашак; 17) аматер; 19) кулиса; 20) антена; 21) мапа; 23) нада; 25) Илири; 27) брод; 29) Ида; 31) нр.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

НОЖЕВИ И ВИЉУШКЕ

Покушајте да у три потеза преиначите ред виљушака и ножева какав је на слици, премештајући сваки пут по два суседна предмета тако да с једне стране добијете три ножа један до другог, а с друге три виљушке једну до друге.

Ако не знате, ево вам како ћете то извести:

Премештамо 2 и 3 испред 1. Затим 5 и 6 на слободна места између 1 и 4 и најзад 4 и 6 испред 2.

КАФЕЏИЈИН РАЧУН

Два трговца пошла су у варош. Један је имао чезе у која је био упрегнут коњ са кратко поткресаним репом и гривом, док се други возио с чезама која је вукао обичан коњ. Била је велика врућина. Успут одлучише да се одморе у једној крчми. Испрегнуше коње и пустише их да пасу по ливади а они уђоше у кафану. Пред полазак платили су свој рачун а затим онај први рече газди:

— Пошто је мој коњ пасао на твојој ливади, ето ти сто динара за то. Кафеџија се захвалио и узео новац. Онда је и други трговац пружио кафеџији сто динара, али је он одбио да га прими рекавши:

— Мало је то, друже!

Оба трговца су била изненађена али кафеџија није попуштао, већ је објаснио због чега не пристаје и онда су се обојица са њим сложили. Какве је то разлоге кафеџија навео?

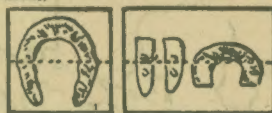
Ево какве: Кад је врућина, муве и други инсекти нападају стално коње. Како је други коњ имао дуг реп, бранио се њиме од инсеката и тако је могао несметано да пасе, док је онај са поткресаним репом морао да маше главом због чега је појео знатно мање.

Загонетка

По ваздуху бежи
А на земљи лежи,
На гранама стоји,
У руци се зноји,
Топи се на пећи...
Шта је? Знаш ли рећи?
(Снег)

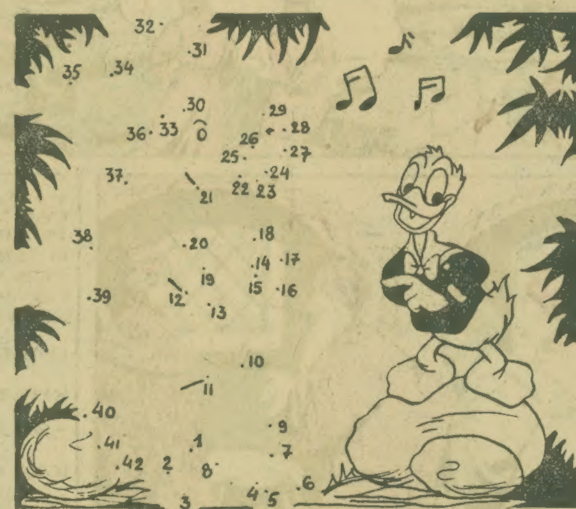
СА ДВА ПОТЕЗА

Једна породица од седам чланова пошла је на излет. Успут су у пекари купили једну кифлу у облику потковице. Пошто нису понели нож замолили су пекара да им ту кифлу расече тако да сваки добије по један комад. Пекар је то одмах учинио — и то само уз два потеза ножем.

Како је то он учинио? На слици вам је решење.

КОМЕ ПАЈА ДРЖИ ПРИДИКУ?

[redacted] повежете бројеве од 1 до 42 видећете.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

... један од најистакнутијих швајцарских стручњака за болести ногу, доктор Зиг, тврди да потпетице како на мушким тако и на женским ципелама не би смеле бити више од 1,5 сантиметар.

... у својој првој младости јастози су готово потпуно провидни.

... име острва Формозе португалског је порекла и значи уствари "прелепа".

... речи „текст" и „текстил" имају заједничко порекло: обе су постале од латинског глагола „тексере" који значи ткати, плести, уплитати, састављати, као и „ткати речи".

... у језику Ескима има шест падежа.

... Нова година дочекује се у Шпанији са грожђем. Наиме, кад почне да откуцава поноћ, Шпанци после сваког откуцаја градског часовника по једу по једно пуце грожђа.

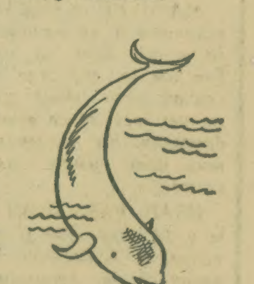
... биљка дуван зове се на индијанском језику "петун".

... Фингалова пећина на југозападној обали шкотског острва Стафа има необична акустична својства: кад је време мирно морски таласи производе мелодичне звуке, а за време плиме громогласно хучање које се чује на неколико километара.

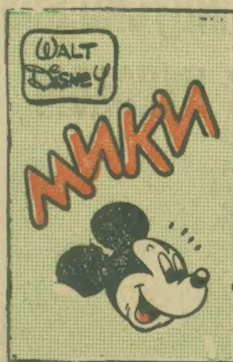
... име ружичасте птице фламинго потиче од латинске речи "флама", што значи — пламен.

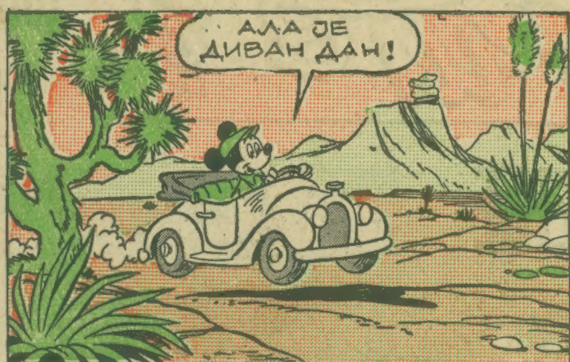
... прва електронска електрична централа у Европи биће изграђена у Минхену, у Немачкој.

... отров португалске медузе, коју често називају "кобром океана", има исто отровно дејство као и отров праве кобре. Један напрстак овог отрова довољан је да тренутно уништи хиљаду мишева.

... речни делфини који живе у рекама Јужне Америке дугачки су два до три метра.

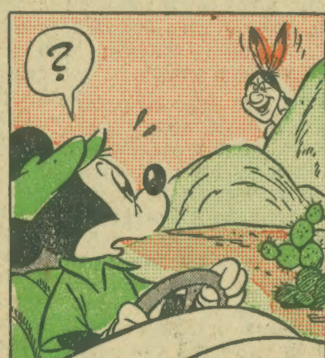

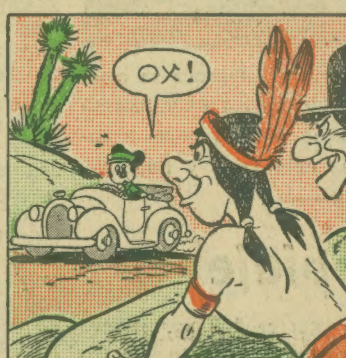

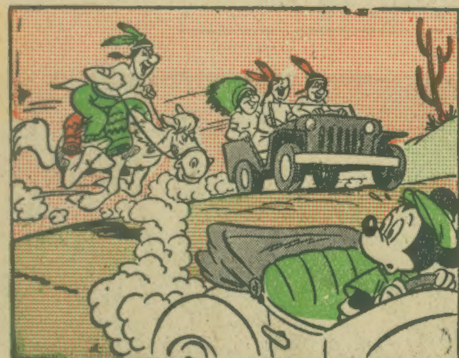

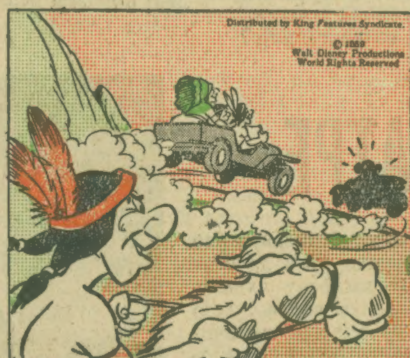

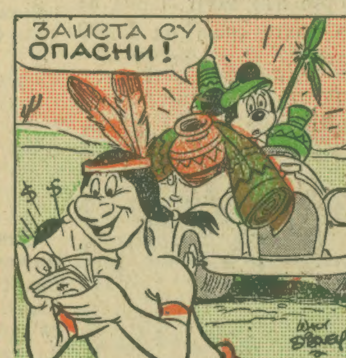

ТО ЗАВИСИ ОД ЦЕНЕ

Тетка Белка преслишава Рају. Задала је овакав задатак:

— Ако ујка Паја улови данас три зеца, а сутра још четири, колико би то свега било.

— Па то, тетка Белка, зависи пошто су зечеви тих дана.

У ЖАЛОСТИ ЈЕ

Пера Ждера није љубитељ рада, мада воли да се хвали како је вазда оран за рад.

— Перо, ти увек причаш да је рад права радост и весеље, па зашто онда не запнеш? — запита га један пријатељ.

— То је тачно, али како могу да се радујем када сам у жалости за покојном стрином.

ИМА ЛИ ЉУДИ НА МЕСЕЦУ

— Ујка Пајо, живе ли људи на Месецу? — упита Влаја када је кроз прозор угледао пун Месец.

— Па, неки кажу да има . . .

— Е онда мора да им је јако тесно кад је млад месец.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Коликом брзином јури вихор?

Ко су били Кимерци?

Шта је кин?

Ко је био Стентор?

Какви су то мајмуни канџаши?

Ко је био Иван Рабљанин?

ОДГОВОР:

ВИХОР се креће брзином од 30 метара у секунди на узаној путањи. То је снажан ветар циклонског порекла с вртложастим кретањем ваздушних маса и материјала који оне носе. Често је праћен облаком који има облик великог левка. Разорно дејство је веома велико.

КИМЕРЦИ су по грчкој митологији били становници океана — на крајњем западу, где влада вечни мрак.

КИН је кинески музички инструмент од дрвета, а жице су од свиле. Тонови се производе запињањем жица.

СТЕНТОР је име једног Грка који је учествовао у Тројанском рату. По причању он

је био толико грлат да је могао да надвиче 50 људи, па отуд и назив — стентор означава човека јаког, громког гласа.

МАЈМУНИ КАНЏАШИ по величини и по начину живота много личе на веверице. Реп им је, обрастао длаком, сличан репу мачке, али њиме не могу да се вешају као дрекавци. На палчевима задњих ногу имају пљоснате нокте.

ИВАН РАБЉАНИН живео је у 16 веку. Лио је звона и топове у Далмацији. Његово звоно са две бронзане фигуре налази се у Дубровнику на кули са градским сатом.

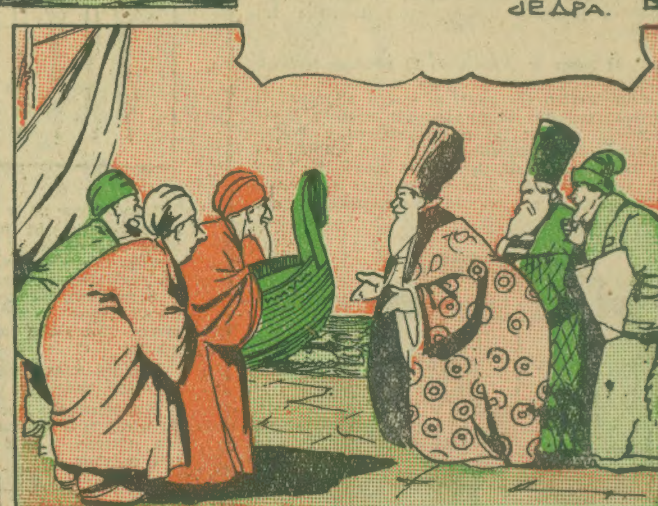
Бајка о цару Салтану

У НАЈЛЕПШЕМ ГОСТИ ТОНУ
СВЕ У СТИХУ И БОНТОНУ
ИСПРИЧАШЕ ГДЕ СУ БИЛИ
И ГДЕ СУ СЕ УПУТИЛИ.
-СВУ СМО РОБУ РАСПРОДАЛИ
ПА СМО КУЋИ ПОХИТАЛИ!
КРАЈ ОСТРВА КРАЈ БУЈАНА
ЦАРЕВИНИ ЦАР-САЛТАНА!
КНЕЗ И ЊИМА НА ТО РЕЧЕ:
-ЖЕЛИМ ВАМА МНОГО СРЕЋЕ!
КАД СТИГНЕТЕ СИЛНОМ ЦАРУ
РЕЦ'ТЕ СВОМЕ ГОСПОДАРУ:
„КНЕЗ ГВИДОН СЕ ТЕБИ ЈАВЉА
УСРДНО ТЕ ОН ПОЗДРАВЉА!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450 за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара · Рукописи се не враћају